

Müziğin Görsel Sanatlar Eğitimindeki Dönüştürücü Rolü: A/r/tografik Soruşturmaya Kültürlerarası ve Disiplinlerarası Olasılıkları Yeniden Keşfetmek*

Ayşe GÜLER**

Atf için

Güler, A. (2021). Müziğin görsel sanatlar eğitimindeki dönüştürücü rolü: a/r/tografik soruşturmaya kültürlerarası ve disiplinlerarası olasılıkları yeniden keşfetmek. *Journal of Qualitative Research in Education*, 28, 204-240. doi: 10.14689/enad.28.9

Öz: Sanat temelli araştırma yöntemlerinden biri olan ve yurtdışında yaygın olarak kullanılan a/r/tografik soruşturma; henüz ülkemizde lisans ve lisansüstü düzeyde verilen sanat eğitiminde yaygınlık kazanmamıştır. Bu çalışma ile 2017 yılında Malezyalı besteci ve akademisyen Valerie Ross'un "Symbolic Gestures" adlı elektroakustik eserini görselleştirerek gerçekleştirdiğim a/r/tografik çalışmamın sonuçlarını; öğrencilerim ile yeniden keşfetmek için onları a/r/tografik bir soruşturmaya (*sanatçı kimliği ile anlama/anlamlandırma*) davet etmekteyim. Yaratma sürecimde müziğin dönüştürücü rolünü sorgularken keşfettiğim yöntem ve tekniklerin (*araştırmacı kimliği ile kuramsallaştırma/teori*) öğrencilerim için kültürlerarası ve disiplinlerarası yaratıcı öğrenme deneyimlerini ortaya çıkarmasını, sanatsal uygulamalarla öğreten ile öğrenen kimliklerimi yeniden sorgulamayı (*öğretmen kimliği ile uygulama*) amaçlamaktayım. Bu çalışma; araştırmacı ve resim bölümünde eğitim gören 12 lisans ve 4 yüksek lisans öğrencisi ile 2018-2019 yılında 6 hafta süren bir uygulama ile gerçekleşen kültürlerarası ve disiplinlerarası bir a/r/tografik soruşturmayı ortaya koymaktadır. Araştırmanın verilerini video ve ses kayıtları, fotoğraflar, sanatsal ürünler, öğrenci görüşleri, gözlem notları, günlükler ve Symbolic Gestures adlı eser oluşturmaktadır. Veriler a/r/tografik soruşturma yaklaşımıyla yorumlanmıştır. Araştırma sonunda müziğin görsel sanatlar eğitimindeki dönüştürücü rolünün; lisans ve lisansüstü düzeydeki sanat öğrencilerinde bilme, yaratma, metaforik düşünme, sezgisel dinleme ve derinlemesine görme deneyimlerinde önemli sonuçlar ortaya koyduğu görülmüştür. Müziğin kışkırtıcı, dönüştürücü ve dönüştürülebilir rolü görsel sanatlar eğitiminde bilme, yaratma ve öğretme deneyimlerinde kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: A/r/tografi, a/r/tografi araştırmacısı, metaforik düşünme, sesleri görselleştirme, sezgi.

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 27.02.2021

Düzeltilme Tarihi: 17.04.2021

Kabul Tarihi: 04.05.2021

Makale Türü

Araştırma

© 2021 ANI Yayıncılık. Tüm hakları saklıdır.

* Bu çalışma 10-12 Eylül 2020 tarihleri arasında Anadolu Üniversitesi ile EJER birlikte düzenlediği VII. International Eurasian Education Research Congress'te sözlü bildiri olarak sunulmuştur

** Sorumlu Yazar: Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye, ayse77guler@yahoo.com

Giriş

Günümüzde gerçekleştirilen sanat eğitimi araştırmalarında özellikle sanat uygulamalarının araştırma sürecine dönüşebildiği yeni, yaratıcı ve özgün sorgulamalara dayanan farklı araştırma yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Bunlardan bazıları sanat temelli araştırma, a/r/tografi, c/a/r/ografi, şüirel soruşturma, sanat bilgili araştırma, uygulama tabanlı araştırma ya da sanat bilgili uygulama gibi eğitim araştırmalarıyla sanat pratiklerini birbiri içine geçiren ve süreci sanatı temel alarak soruşturan yaklaşımlardır. Nitel araştırma modelleri içerisinde ortaya çıkmakta olan ve hızla yaygınlaşan sanat temelli araştırma yaklaşımlarının yeni bir metodoloji olarak karşımıza çıkması; ister istemez sanat pratiklerine dayalı araştırma uygulamaları ile nitel uygulamalar arasında nasıl bir birliktelik olabileceği sorusunu da ortaya getirmektedir. Nitel araştırma yaklaşımlarında araştırmacının başlıca amacı, bilgiyi keşfederken süreci detaylıca betimlemek ve bu betimlemeyi yaparken de sosyal yaşantının farklı boyutları hakkında derin bir kavrayışla yeni bilgiler inşa etmektir. Bu süreçte gerçekleştirilen araştırmalarda keşfederken düşünselliğin derinleşmesini sağlamak amacıyla farklı mesleklerdeki ve alanlardaki bireylerin yaşantıları içerisinde katmanlaşan sorgulamalarla yeni anlamlar üretme üzerinde de durulmaktadır. Sanat temelli araştırma uygulamalarında ise farklı birçok disiplinle, kültürle ve meslekteki kimliklerle karşı karşıya gelen araştırmacılar, süreç boyunca kendi verilerini yaratma, yaratıcı çıktıları analiz etme ve yorumlama ile bunları özgün bir biçimde sunmaya olanak sağlayan farklı yöntemsel araçları kullanmaktadır. Çoğunlukla araştırmacı tarafından geliştirilen bu araçlar, tüm farklı sanat dallarının yaratıcı öğretilerini kuram ve uygulama temelinde birbirine bağlayarak hem dönüştürülebilir hem de geçirgen bir yapıda sosyal araştırma soruları içinde irdelenmektedir. Son yıllarda adını sıklıkla duymaya başladığımız "a/r/tografik soruşturma" ve "a/r/tografi araştırmacısı" kavramları sanat temelli araştırma yöntemlerinden biri olarak ülkemizde gerçekleştirilen ilk çalışmalarla uygulanmaya başlamıştır (Bkz. Bedir Erişti 2016a; Güler 2015). Yurtdışında yaygın olarak kullanılan a/r/tografik soruşturma; ülkemizde lisans ve lisansüstü düzeyde verilen sanat eğitiminde henüz yaygınlık kazanmamıştır. Gerçekleştirilen bu a/r/tografik çalışma ile ülkemizdeki alan-yazına katkı sağlamanın yanında bir a/r/tografi araştırmacısı olarak araştırmayı gerçekleştiren araştırmacının; lisans ve lisansüstü öğrencileriyle görsel sanatlar alanında müziğin dönüştürücü rolünün sanatçı (*anlama/anlamlandırma*), araştırmacı (*kuramsallaştırma/teori*) ve öğretmen *kimliği ile (uygulama)* yeniden sorgulanması amaçlanmaktadır.

Araştırmaya dönüşen sanat temelli çalışmalarda nitel araştırmalarda olduğu gibi anlam üretme, yeni anlamları keşfetme ve insanın içerisinde olduğu yaratıcı faaliyetlerle farklı durumlara, olaylara ve sanatsal ürünlere yüklenen güçlü anlamları soruşturmak önemlidir. "Çoğu nitel yaklaşım anlamı ortaya çıkarma ve olguyu keşfetme yöntemlerini kullanırken, sanat ilişkili araştırma daha çok "sorunu kuramsallaştırma eylemi" ile ilgilenir" (Irwin & Springgay, 2008, s. 109). Anlam oluşturmak eleştirel, yansıtıcı ve araştırmacı pratik olarak bir eylemin rotasını ortaya çıkarmak olarak görülebilir" (Stewart, 2008, s. 124 Akt. Savin-Baden & Wimpenny, 2014, s. 64). Sanatın kendi yapısındaki

insana kazandırdığı derin bir kavrayışı ve sezgi gücünü subjektif deneyimlerden öğrenerek yeni anlamlar ortaya çıkartmak bizlere bu tür araştırma yaklaşımlarının önemini göstermektedir. Leavy'e göre "yıllar boyunca nitel uygulamalar ve daha sonra sanat temeli ve toplum temelli araştırma uygulamalarının geliştirilmesinin yanında aynı zamanda araştırmada düşünselliğin arttığı yorumsal ve eleştirel yaklaşımlara da odaklanılmıştır" (2017b, s. 48). Bu konuda Leavy (2015, s.17) sanatsal ve nitel uygulamalar arasında birçok ortak nokta olduğundan bahsederek, sanatçıların ve nitel araştırmacıların içinde yaşadıkları sosyal dünyada insanları ve onların yaşadıkları durumları anlatarak; toplumsal, tarihsel ve çevresel yaşantılar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak için birçok yeni görüş geliştirdiklerini, süregelen anlatımları altüst ederek ve önyargılara karşı çıkarak birbirine benzediklerinden bahsetmektedir. Irwin ve Springgay'e (2008, s. xxiii) göre ise "...belli bir alana dayalı bilim geleneğinde kuram ve araştırmanın, herhangi bir olguyu ya da anlamı açıklayarak ortaya çıkarmak olduğu algılanmaktadır. Ancak uygulamacıya dayalı araştırma araştırmayı, bilginin yaratılması ve kuramsallaştırılması ile bir düzen içinde anlaşılır kılması olarak tanımlanmaktadır. Böylece uygulamacıya dayalı araştırmalar; soruşturma yolu ile kuramsallaştırma, uygulamacının yaşayan soruşturma sürecinin içinde sorularının evrimleşmesi yolu ile araştırmacıyı anlamayı araştırır. Sanat temelli araştırma Gerber ve meslektaşlarının (2012, s. 41) önerdiği

- sanat gerçek(leri) iletebilir ya da farkındalığa sebep olabilen, (Hem kendimizin hem de diğerlerinin bilgisi)
- sanatın kullanımı kendimizin-diğerlerinin bilgisini elde etmede çok önemli olan,
- konuşma öncesi bilme yollarını değerlendiren,
- duysal, kinetik ve imgesel bilme gibi çoklu bilme yollarını kapsayan

bir felsefeye dayanır (Akt. Leavy, 2017a, s. 30). Sanat temelli uygulamaya dayalı araştırma yöntemlerinin bir türü olan a/r/tografik araştırma ise fazlasıyla ilgi çeken bir araştırma yöntemi olarak günümüzde kabul görmekte ve hızla yaygınlaşmaya devam etmektedir (Bkz. Barone & Eisner, 2012; Cole & Knowles, 2008; Finley, 2008; Irwin, 2004; Irwin vd., 2006; Springgay, Irwin, & Kind, 2005; Irwin & Springgay, 2008; Irwin, 2013; Leggo vd., 2011; Leavy, 2015; Rolling, 2013; Sullivan, 2010, Wiebe vd., 2007). Pinar (2004, s. 9) a/r/tografi kelimesinin çözümlemesinde "a/r/t sanatçı-araştırmacı-öğretmen için bir metafordur. A/r/tografide bu üç rol üçüncü bir alan yaratmak için bütünleştirilmiştir. Bu uygulayıcılar alanın arasında bulunurlar" demektedir. "A/r/tografi 'bilmeyi, yapmayı, üretmeyi' birleştirirken, a/r/tografik araştırma mekansallaşan ve değişikliğe uğrayan bir metodoloji olarak atfedilir. Anita Sinner ve meslektaşları bunu ister istemez hem kendimiz hem de toplum ile ilgili melez/karma, uygulama tabanlı bir metodoloji biçimi olarak" varsayarlar (2006, s. 1224 Akt. Leavy, 2015, s. 55). Bu kapsamda a/r/tografik soruşturma bizlere kendini bilme, kendini diğer kimlikler içinde (sanatçı/araştırmacı/öğretmen) görüp sorgulayabilme ve yeniden anlamlandırabilme, sanat pratiklerimizde yapma ve üretme alanlarımızı araştırmaya dönüştürme olanağı sağlamaktadır. Böylece a/r/tografik soruşturma; sanatçılara, araştırmacılara ve öğretmenlere yaşantılarını hep birlikte yeniden keşfetme olanağı verirken, yaşayan bir

araştırma sürecine dönüşen farklı kimliklerin yaşantılarını da birbirinin içine geçirerek diğerleriyle yeniden derin anlamlar yaratma ve birlikte anlama yolları sunmaktadır.

Bu çalışmada müziğin dönüştürücü rolünün sorgulanması için 2016 yılında Cambridge Üniversitesi'nde Disiplinlerarası Köprülerin Kültürler Arasında Kurulması (Building Interdisciplinary Bridges Across Cultures & Creativities-BIBACC) başlıklı uluslararası konferansta prömiyeri yapılan, Malezyalı besteci ve akademisyen Valerie Ross tarafından bestelenen 'Symbolic Gestures' isimli elektroakustik eseri temel alınmaktadır (Ross, V. Besteci, 2016). Bu bağlamda çalışmada bir a/r/tografik araştırmacısı olarak; daha önce araştırmacının gerçekleştirdiği sesleri görselleştirerek müziği resmetme soruşturmasında neler keşfettiğini ve araştırmasının sonuçlarını; öğrencileri ile yeniden sorgulamak için araştırmacı (*sanatçı kimliği ile anlama/anlamlandırma*) onları yeni bir a/r/tografik soruşturmaya davet etmektedir (Tablo 1).

Tablo 1.

Valerie Ross tarafından bestelenen *Symbolic Gestures* adlı eser için gerçekleştirilen A/r/tografik Araştırma Süreci, "Müzikle Sonsuzlukta Derinlikler Serüveni" (basılmamış kitap içindekiler bölümü). Güler, 2017, 204 sayfa.

THE TRANSFORMATIVE PROCESS OF PAINTING MUSIC "A Journey with Music into The Depths of Infinity"	
A. Choosing Valerie Ross's composition, Symbolic Gestures	
1- Being deeply affected by the composition	
An inner voice says, "I must paint this music."/Asking yourself, "I wonder what kind of a journey I am embarking on this time?"	
Questions	
- How I can express this sound on a surface? - How can I carry this rhythm or these instruments onto a two-dimensional surface? - How can I depict and bring to life this music inside a colour, line or point? - Which technique should I use while painting which has relation between the music's own structure of painting is relevant to the structure of the music? - How can I feel and make you feel this infinite cycle and my journey into the depths of infinity that comes out with the music on paper? - How can I present to the viewer these abstract sounds? - Which colour can express the spirituality of the composer thus? - Which line can make me feel the infinity and the absence of boundaries? - How can these eyes see and hear it? - Which shape, colour and texture can give me the real meaning of the sound of water that I heard in the music in my paintings?	
2- Listening to the composition with full concentration repetitively	
- Full concentration on listening to the composition - Discovering the ability to adapt the composer's /music's own discipline into my own - Understanding the attitude of each instrument in their communication and being able to hear their individual languages. - Questioning different concepts concerning music through different listening experiences which lasted long hours and days.	
3- The importance of the body position when listening to the composition	
- What kind of a relation can there be between trying to paint a musical composition and the position in which one listens to it? - Learning that each work of art brings forth its own creating discipline, through my experience. - Listening in different ways and taking notes (with earphones, while sleeping, walking, sitting, lying, amongst people, in dark, and sitting etc.) - Go by own intuition while exploring concepts and metaphors in different ways of listening to music	
4- Analyzing the composition in a spiritual dimension and its intuitive interpretation	
- Fearlessly taking note of the feelings awakened by the sounds, and thus entering the spirituality of the music. - Being able to shape my creation process (colours of the music, the shape of the sounds.)	
5- Research and analysis of the instruments in the composition	
- Research on the relationship between music and empathy - Research on all the instruments that were used in the composition (muyu/mokugyo, budisht bell, erhu, flute, drum)	
6- Research on the concepts discovered through the music	
- Feel, think of, question and be curious about concepts, live the music.	
7- Being ready to paint the composition (The relationship of technique-size-concept-shape-form)	
- How is it possible to hear with the eye and see with the ear at this point? What kind of composition will I design for this music? - Should there be colours or lines, stains or points? Or should all of them be included? Which colours? Which techniques? - Watercolour Technique (sound of water drops, transparency of water, layers of sounds, - Ink (inspiring, Zen philosophy, Chinese and Japanese Art, variety of tones, varied by the amount of water) - Sea Water (dive into knowledge, depths, water, source of life, paint with sea water) - Brushes (different thickness and properties, same-i) - Paper of different thickness and texture (reflecting the vibration of the sounds, bringing out the colours' transparency, texture, water flowing).	
8- The analysis of the paintings inspired by the composition	
- How can the tinkling of the bell used in the composition be expressed on the surface? - Which visual elements (point-line-shape-stain-texture-colour-form) can be used in the compositions of the paintings? - How can the sound of dripping that reminds me of water drops be expressed on paper in the watercolour technique? - With what form and transparency should the water appear on the paper? - Does the technique I am using, that is, watercolour, not already represent water? - How can I express the points of tension in the music, that is, the contrasts, while maintaining tranquility within and as a unity in the painting? - Shall I be able to express the unity that the composer expresses with the contrasts that she uses in her composition?	
9- Zen Philosophy and Art	
B) The conceptual analysis of Valerie Ross's Symbolic Gestures	
1. The Journey	2. Infinity
a. Depth/Degree	a. Ink and the disappearance of Borderlines
b. Contrast /Tension	b. Nothingness-Emptiness
c. Darkness (Black) / Light (White)	c. Nongravity/Ascent
d. The disappearance of tension in the Contrast	d. Verticality
e. Death/Nonexistence	e. Infinity
f. Bow/Arrow/Target	f. The Soul and External Perception
g. The sound of water and concentration	
C. Valerie Ross and Symbolic Gestures	
D. Interdisciplinary and intercultural art practices, art education and music	
- It causes you to make new discoveries. - It develops abstract thinking and creativity. - Intercultural and interdisciplinary music listening experiences trigger divergent thinking. - It frees the mind from the bonds of memory-based learning and expands perception. - It offers new methods related to the Zen philosophy in atelier practices. - It lifts boundaries by freeing people. - It generates metaphorical thinking and learning approaches.	

Bu soruşturma ile araştırmacı yaratma sürecinde müziğin dönüştürücü rolünü kullanırken keşfettiği yöntem ve tekniklerin (*araştırmacı kimliği ile kuramsallaştırma/teori*) öğrencileri için kültürlerarası ve disiplinlerarası bağlamda ortaya çıkarttığı yeni öğrenme deneyimlerini görebilmeyi amaçlamaktadır. Bunun yanında araştırmacı, çalışma süresince kendi sanatçı ve araştırmacı kimliklerinin (*öğretmen kimliği ile uygulama*) bilgiyi nasıl yeniden anlamlandırıp inşa ederek öğreten ve öğrenen bir öğretmen kimliğine dönüşebileceğini de sorgulamaktadır (Bkz. Güler, 2014; Güler, 2015a, 2015b, 2015c, 2017a, 2017b; Ross & Güler, 2018; Güler & Ross, 2019; Kurtulan & Güler 2019; Kurtulan & Güler, 2021; Güler, 2021a; Güler, 2021b). Irwin and Springgay'in (2008, s. 106) "a/r/tografinin sanat, araştırma ve öğretme ile yeniden yapılanan bir durum ve birlikte başka bir birşey haline gelen sürekli olarak ilişkisel, yansıyan ve esnek olan hassas bir değiş tokuş içinde "sorgulanmış ve yırtılmış" ilişkili tanımların ve kavrayışların içinde bulunduğu "dokulararası bir alan" olarak düşünülen bir yöntem olduğunu" vurgulaması önemlidir (Akt. Rolling, 2013, s. 19). Bu bağlamda araştırmacı bu araştırmada a/r/tografik sorgulama sürecinde öğrencileri ile sesleri görselleştirme deneyimini kendi adına *yeniden* sorgularken onların da sanat pratiklerinde *metaforik düşünme, bilme, yaratma, derinlemesine görme, sezgisel dinleme ve sesleri görselleştirme* deneyimlerini sorgulamalarını yorumlayarak tartışacaktır. Böylece a/r/tografik soruşturmalar araştırmacılara ve katılımcılara disiplinlerarası ve kültürlerarası bir bakış açısıyla sezgisel bir görüş kazandırarak bilgiyi genişletme yoluyla kavrayış olanağı vermektedir (Güler, 2017a, s. 159). Bu çalışmada bilme, yapma ve üretme deneyimlerimi diğerleri ile yeniden yaşayarak, ben/diğerlerininin yaşantılarını keşfetmeye çalışırken, araştırmamda diğer kimliklerle oluşturduğum dokulararası alanlarda derinleşerek katmanlaşan sorgulamalarla ve yırtılan anlamlarla ürettiğimiz bir soruşturma sürecini ortaya koyma çabasıydım. Bu soruşturma sürecinde aşağıdaki sorulara yanıt aramaktayım.

1. Bireysel yaratma deneyimlerimi öğrencilerimin öğrenme deneyimine nasıl dönüştürebilirim?
2. Sanatçı, araştırmacı ve öğretmen kimliklerimi öğrencilerimin deneysel bilme ve yaratma pratikleriyle ilişkilendirerek nasıl yeniden anlamlandırarak keşfedebilirim?
3. Öğrencilerim; bireysel öğrenme deneyimlerini, kültürlerarası ve disiplinlerarası bağlamda üç farklı kimliği de (sanatçı/araştırmacı/öğretmen) yaşayarak yaratma, bilme, metaforik düşünme, derin görme, sezgisel dinleme ve sesleri görselleştirme açısından nasıl ifade edebilirler?
4. Müziğin görsel sanatlar eğitiminde kültürlerarası ve disiplinlerarası bağlamda dönüştürücü rolü nedir?
5. A/r/tografik soruşturma ile ben/diğerleri için sanat eğitiminde nasıl pedagojik ve estetik stratejiler geliştirebilirim?
6. Bu a/r/tografik araştırma araştırmacı-sanatçı ve katılımcı-sanatçı kimliklerinde ne tür yeni eğitsel fikirler ortaya çıkabilir?

Yöntem

Araştırma Modeli

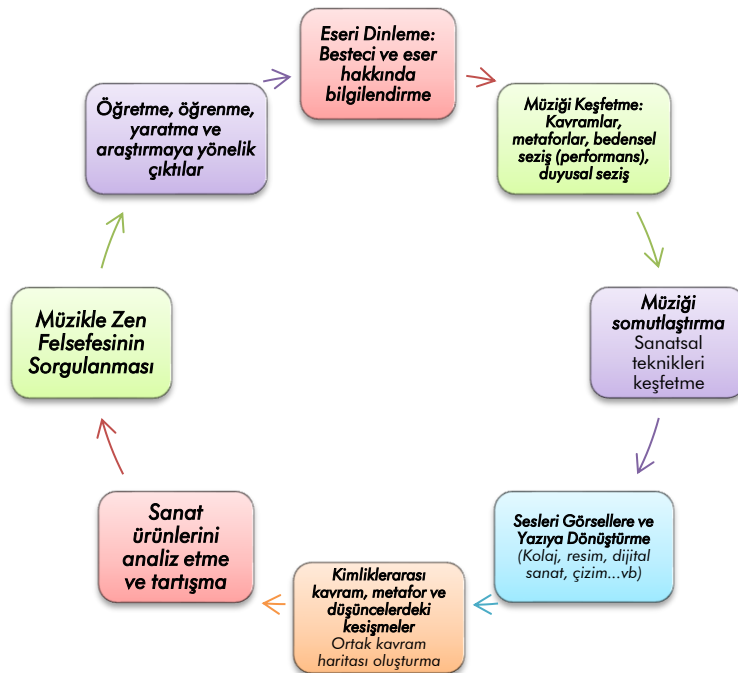
Sanat temelli araştırmalar diğer birçok nitel araştırma yaklaşımları ile benzerlik göstermektedir. Ancak genellikle sanat temelli araştırma yöntemleri etnografi, oto-etnografi, öyküsel yöntem, durum çalışması, katılımcı eylem araştırması, söylem analizi ya da/ve görüşme yöntemleri gibi diğer birçok yöntemle birleşir. Aslında sanat temelli araştırma yöntemi uygulamaları için çoğunlukla bir araştırma projesinde sadece bir yöntemi kullanmayı *denememek* önemlidir. Araştırmanın disiplinlerarası doğası ve yöntemsel çoğulculuğu daha karmaşık ve ilginç araştırma ortamları, metotları, analizleri ve bilgiyi üretmek gibi görünmektedir (Suominen, Kallio-Tavin & Hernandez-Hernandez, 2017, s. 104). "Müzik, şiir, drama, tiyatro, dans, resim, fotoğraf, video, performans çalışmaları gibi farklı disiplin ve tekniklerle sanatın konuları, deneyim ve yansıtıcı süreçler bağlamında eylem araştırması ile bağdaştırılarak kullanılabilir" (Ersoy & Avcı, 2016, s. 126). Eylem araştırması kendi başına bir sanat temelli araştırması değilken, eylem araştırmacıları kendi çalışmalarındaki yerel topluluklarla sanat temelli araştırma tekniklerini sıklıkla kullanırlar. Eylem araştırmacıları toplum üyeleriyle hem toplumun problemlerini anlamak hem de olası çözümleri bulmak için işbirlikçi bir şekilde çalışır (Gullion & Ellis, 2014). Eylem araştırmasının asıl amacı sosyal değişimdir (Abraham & Purkayastha, 2012) ve sanat ve drama sosyal çoğunlukla toplumsal bir karşı çıkış, pedagoji ve/veya toplumsal bağlantıların bir formu olarak değerlendirilir (Smartt Gullion & Schäfer, 2017, s. 516).

A/r/tografinin eylem araştırmaları ile güçlü bağlantıları bulunmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda eylem araştırmaları eğitimde yaygınlaşmış, nitel ve nicel gelenekler bağlamında farklı formlarla da devam etmiştir. A/r/tografi ise eylem araştırmasını yaşayan bir uygulamaya, faydacı bir yaklaşıma (Deleuze & Guattari, 1987; Deleuze, 1990) dönüştüren özel bir bakış açısı sunarken, araştırma odaklı uygulamalar bu bakış açısı ile araştırmaya ilişkin kim, neden ve nasıl sorularının cevaplarını derinlemesine ortaya koymaktadır (Sumara & Carson, 1997, s. xvii Akt. Irwin, Barney & Golparian, 2016). "A/r/tografik yaklaşım eylem araştırması gibi çok sık müdahalecidir ve a/r/tografi araştırmacıları çabalarını gerçekleştirdikleri uygulamayı geliştirme, farklı bakış açıları ile anlama ya da uygulamalarını başkalarının deneyimlerini etkilemek üzerine harcarlar" (Irwin, Barney & Golparian, 2016, s. 193). "Yaşayan bir araştırma olarak a/r/tografi, bireylerin etkileşimde olduğu topluluklar içindeki yaşantılarının yanısıra ister istemez araştırmacıların, sanatçıların ve eğitimcilerin arasındaki deneyimlerin karmaşıklığını betimleme ve yorumlama için yollar açan" bir yöntemdir (Irwin & Springgay, 2008, s. xxv). İsim olarak a/r/tografi kendi içerisinde "sanat" ve "grafi"nin özelliklerini ve bitişik ilişkilerde sanatçı, araştırmacı ve öğretmen (a/r/t) kimliklerini bir araya getirerek örneklemektedir (Irwin et al. 2006, s. 70). Bu araştırma sanat temelli araştırma yöntemlerinden biri olan a/r/tografik soruşturma yaklaşımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın aşamaları daha önce araştırmacı tarafından gerçekleştirilen otobiyografik a/r/tografik soruşturmada kuramsallaştırılan özgün bir dizi uygulama disiplininin

oluşmaktadır (Bkz. Güler, 2017b; Ross & Güler, 2018; Güler & Ross, V., 2019; Kurtulan & Güler, 2019). "Kişisel deneyimlerle dolu saha incelemeleri, günlükler, notlar, yansımalar, kişisel deneyimler aslında otobiyografik olarak araştırmacının kendisini anlattığı bir takım dökümanlardır. Biz araştırmacı olarak otobiyografik dökümanları etnografik araştırma ya da a/r/tografik araştırma gibi başka bir araştırma yönteminin bir parçası olarak kullanabiliriz" (Erişti Bedir, 2016b, s. 156). Böylece "sanat ve eğitimi ayrıntılı bir şekilde bir araya getiren ve yaşayan bir uygulama olan a/r/tografi geleneksel bilimsel bir bakış açısı ile değil alternatif bir bakış açısı ile araştırmaların yeniden ve tekrar tekrar sorgulanmasını olanaklı hale getirir" (Garioan 2013, 2014 Akt. Irwin, Barney & Golparian, 2016, s. 192). Bu kapsamda bu aşamalar Güler ve öğrencileriyle birlikte a/r/tografik soruşturma yöntemi ile yeniden bu çalışmada uygulanmış ve yeniden sorgulanmıştır (Şekil 1). Şekil 1'de verilen araştırmacının sorguladığı aşamalar bu çalışma öncesinde ayrıca planlanmamıştır. Bu akış, araştırmacının daha önce gerçekleştirdiği a/r/tografik soruşturması kapsamında öznel sorgulama pratikleri doğrultusunda kuramsallaştırarak ortaya koyduğu kendi uygulamasındaki öz disiplini yansıtmaktadır. A/r/tografik araştırmaların doğası gereği bu akışta verilen her bir uygulama aşamasının akıştaki diğer aşamalarla olan bağlantısal, geriye dönüşlü ve ileriye atılışlı rizomatik ilişkileri her bölümde detaylıca verilmiştir. Bu araştırmada, akış içerisindeki aşamalarda gerçekleştirilen sorgulama ve uygulamaların birbiriyle kesişerek kimi zaman geriye kimi zaman ise ileri yöne sıçramalar oluşturması, yeniden yaratıcı bağlantılar kurulması ve katmansallaşması kavram ve metaforlarla süreklilik halinde sorgulanmıştır.

Şekil 1.

A/r/tografik Soruşturma Akışı

Araştırmacının Rolü

A/r/tografik soruşturma yaklaşımı ile biçimlenen bu araştırmada, a/r/tografi araştırmacısı olarak süreci gerçekleştiren araştırmacının eğitim anlayışı, hayata bakış açısı, sanatsal ve mesleki yeterlilikleri, iletişim gücü, yaratıcı etkileşimler yaratabilmesine ilişkin yeterlilikleri, gözlem ve daha önce konu bağlamındaki deneyimleri gibi birçok unsurun çalışma sürecini etkilediği düşünülmektedir. Savin-Baden ve Wimpenny'e göre (2014, s. 66) "sanat temelli araştırmacıların özgeçmişi, kimliği, araştırmacı duruşu, alanı ve dünya görüşü onların nasıl düşündüğü, yanıtladığı, problem çözdüğü ve yarattığı ile ilgili herşeyi" ortaya getirmektedir. Araştırmacının gerçekleştirdiği sanat temelli araştırma uygulamaları ve araştırmaları, kültürlerarası ve disiplinlerarası bağlamdaki uluslararası çalışmaları ve konu ile ilgili verdiği lisans ve lisansüstü eğitimler onun müziğin görsel sanatlar eğitimindeki dönüştürücü rolünü; kültürlerarası ve disiplinlerarası bağlamda a/r/tografik bir soruşturma ile yeniden keşfetmeye yönlendirmiştir. Ayrıca, araştırmacının bu konuyu seçmesinde a/r/tografik soruşturma yaklaşımının kuramcısı ve uygulayıcısı Prof. Dr. Rita Irwin ile tanışması, sohbetleri, kendi çalışmaları ile ilgili onun düşüncelerini alması ve Irwin ile Erişti (Güler, 2021a; Güler, 2021b) editörlüğünde a/r/tografi üzerine yazılan bir kitap projesinde yer alması da etkili olmuştur.

Katılımcılar

Bu çalışma; araştırmacı ile Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Resim Bölümü'nün farklı sınıflarında eğitim gören 12 lisans ve 4 yüksek lisans öğrencisi ile birlikte kültürlerarası ve disiplinlerarası kapsamda gerçekleşen bir a/r/tografik soruşturmayı ortaya koymaktadır. Bu araştırmada "Symbolic Gestures" adlı elektroakustik eser eşliğinde; araştırmacı ve 16 öğrencisi 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde haftada 3 saat toplamda 6 hafta süren bir uygulama gerçekleştirmişlerdir. Kültürlerarası bağlamda elektroakustik seslerin görselleştirildiği bu çalışmada; a/r/tografi araştırmacısı olarak araştırmacı *sanatçı*, *araştırmacı* ve *öğretmen* kimlikleri ile daha önce gerçekleştirdiği otobiyografik a/r/tografi soruşturmasındaki öğrenme çıktıları;

- öğrencileriyle yeniden yaşayarak kendi öğretme ve öğrenme yaklaşımlarını yeniden sorgulamayı,
- öğrencilerinin sesleri görselleştirirken kendi yaratımsal yolculuklarını yaşamalarını,
- bu süreç içerisinde öğrencilerin disiplinlerarası ve kültürlerarası bağlamda bilgiyi nasıl yeniden anlamlandırarak inşa ettiklerini,
- ve bu bağlamda öğrencilerin kendi sanatsal bilgi ve deneyimlerini farklı bir disiplin olan müzikle nasıl yaratıcı bir şekilde dönüştürerek yorumladıklarını ortaya çıkarmayı istemiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu ar/tografik sorgulama sürecinin verilerini teori, uygulama ve öğretme aşamalarını ortaya koyan video ve ses kayıtları, fotoğraflar, sanatsal ürünler, öğrenci resimleri, öğrenci görüşleri, gözlem notları, öğrenci günlükleri, performans etkinlikleri, kişisel iletiler, araştırmacının çalışmaları ve Valerie Ross'a ait *Symbolic Gestures* adlı eser oluşturmaktadır. Leavy'e göre (2015, s. 18) sanat temelli araştırma uygulamalarında anlatımsal biçimler sadece kısa hikayeler, romanlar, deneysel yazma biçimleri, grafiksel romanlar, karikatürler, şiirler, kısa hikayeler, kolajlar, resimler, çizimler, heykel, 3-D sanat, dikiş nakış işi, gösteri senaryoları, tiyatral performanslar, danslar, filmler, şarkılar ve müzik notaları ile sınırlı değildir. Bu sebeple çalışmada araştırmacının ve katılımcıların birlikte sergiledikleri canlı performans ve performans sonrası ortaya çıkan sanat ürünleri de kendi başına araştırmanın verileri arasındadır.

Verilerin Çözülmesi ve Yorumlanması

"Sanat temelli araştırmacının görevi deneyimlenen veriyi analiz etmek, yeniden düzenlemek ve yorumlamak, yeni kavrayışları sunmak için anlık gözlemleri paylaşmak ve daha başka soruları geliştirmek için alan yaratmaktır" (MacKenzie & Wolf, 2012 Akt. Savin-Baden & Wimpenny, 2014, s. 73). "Yenilik ya da yaratıcılık, belki bizler eşsiz bir yöntem geliştirerek farklı yollarla verileri toplama veya analiz etme yöntemlerini işe koştığımızda, ulaşılamaz ya da görünmeyen olanı soruşturma imkânı ile meyvesini verir" (Hesse-Biber & Leavy, 2006, 2008; Leavy, 2009, 2011a; Whittemore vd., 2001 Akt. Leavy, 2017b, s. 494).

Çalışmada katılımcıların elektroakustik sesleri farklı anlamlar yaratmak için sorgulamaları ve sürece katılım sağlayan araştırmacı ile katılımcıların kendi fikirlerini, kavramlarını ve metaforlarını birbirleriyle paylaşarak bağlantısal ilişkiler kurmaları önemlidir. Böylece bu ar/tografik çalışmanın hem kişisel hem de bütünsel anlamda ortaya koyacağı sanatsal ve eğitsel çıktıları çalışmanın verilerinin çözülmesinde önem arz etmektedir. Irwin, Barney & Golparian (2016) ar/tografinin algıların incelenmesine olanak sağlayan bir yaklaşım olduğundan bahsederek sanatçıların farklı imge, ses, performans ya da bir kelimedenden etkilenerek bağlantılar kurabileceğini, ar/tografi araştırmacılarının kendi sanatsal ve eğitsel sorgulamalarını da veri olarak kullanabileceğini ve araştırmacıların bilgi oluşturmak/yaratmak için fikirleri ve verileri sanatsal süreçlerle sürekli olarak ilişkilendirebileceğini vurgular. Bu bağlamda çalışma süresince araştırma verileri toplanmış, analiz edilmiş ve sanat temelli araştırma yöntemlerinden biri olan ar/tografik soruşturma yaklaşımıyla yorumlanmıştır. Bu bağlamda çalışmada video ve ses kayıtlarının dökümleri, sürece ait uygulama fotoğrafları, sanatsal ürünlerin görselleri, katılımcıların görüşleri ve gözlem notları, öğrenci günlükleri, kişisel iletiler ve araştırmacının kuramsal ve uygulamalı çalışmaları yorumlanarak detaylı olarak sunulmuştur. Yeni ve yaratıcı ürünlerin ortaya çıktığı verilere ait anlık gözlemleri paylaşmak adına araştırmada detaylı katılımcı yorumlarına özellikle yer verilmiştir. "Otobiyografiyi bir araştırma yaklaşımı olarak kullanmak

araştırmanın konusu ile ilintili daha derinlemesine ve güçlü veri elde etmek anlamına gelir" (Boucher & Holian, 2001 Akt. Erişti Bedir, 2016b, s. 156). Araştırmacı ise kendi otobiyografik a/r/tografik soruşturması bağlamında çoğunlukla yeni anlamlar yaratmak için kimliklerarası alanlar oluşturmak adına katılımcılardan elde ettiği verileri süreç içerisinde yeniden düzenleyerek yorumlamak ve yeni kavrayışları okuyucuya sunmak adına özgün ve yansıtıcı soruşturmalar gerçekleştirmiştir.

İnandırıcılık ve Etik

Nitel araştırmalarda geçerliği ve güvenilirliği sağlamak amacıyla inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik gibi bazı stratejilerden yararlanılmaktadır. "Araştırmacının veri kaynağına yakın olması, alanda olan gerçeklikleri yaşaması ve verinin doğasına uygun yöntem ve süreçlerle veri toplaması nitel araştırma sonuçlarının geçerliğini arttıran özelliklerdir" (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 274). Sanat temelli araştırmalar gerçekleştirilirken ise ayrıca sahiplenme (*araştırma verilerinin üzerinde kimin hak sahibi olacağına dair etik anlaşma*), düşünömsellik (*araştırmacının araştırma sürecinde önyargılar, görüşler ve bakış açılarında mücadele edeceği zorluklar*), müzakere edilmiş anlam (*araştırma bulgularının katılımcılarla müzakere edilme, tartışılma ve paylaşılma süreci*), şeffaflık (*katılımcıların eşzamanlı olarak birlikte yarattıkları anlamı onaylarken ne demek istediklerini net bir bakış açısıyla anlamak için çaba gösterilmesi*), inandırıcılık (*bilen ve bilinen birleştirildiğini ve diyalog yoluyla gerçeğin müzakere edildiğini anlama*), dürüstlük (*araştırmacı tarafından gerçeklerin döngüsel doğasının ve insanların ile durumların "gerçek" üzerindeki etkisinin onaylanması*), bütünlük (*katılımcılara ve onların şartlarına hakkaniyetle yaklaşarak verileri açıklayıcı bir yolla analiz etmek*), doğruluk (*sorgulama yoluyla gerçekleri arama ve onaylama becerisi*), eleştirisellik (*kişinin kendi konumuna yönelik eleştirel bir bakış açısını anlama becerisi, önyargıları kabul etme ve olası bakış açılarını edinmeye ihtiyaç olabileceğinin farkında olma*), bakış açısı (*yöntem, katılımcılar ve metodolojilere ilişkin araştırmacının kendini konumlandırma şekli*), özgünlük (*araştırmanın katılımcıların deneyimlerini yansıtması gerektiği anlayış, araştırmacı her ne şekilde olursa olsun katılımcıların görüşlerinde fikir ayrılıklarının olduğu bir farkındalık sergilemelidir*), akran değerlendirmesi (*eleştiren arkadaşlardan ve görevdaşlardan çalışmanın bütünlüğü ile ilgili eleştiri almak*) gibi dikkate alınması gereken belli etik gereklilikler vardır (Savin-Baden & Wimpenny, 2014, s. 86-95). Bir a/r/tografi araştırmacısı olarak 2010 yılından itibaren a/r/tografik soruşturma yaklaşımı ile ilgili birçok araştırma gerçekleştiren ve bu konuda lisans ve lisansüstü dersler veren araştırmacının konu ile ilgili bilgi, deneyim ve beceriye sahip olması çalışmanın inandırıcılığı ve uygulanabilirliği açısından önemlidir. Araştırma sürecine katılan 12 lisans ve 4 yüksek lisans öğrencisi gönüllü olarak bu çalışmaya katılmak istemiş ve araştırma boyunca ses, fotoğraf, video kaydı alınmasına ve ortaya koydukları yaratıcı çıktılarının (günlükler, performans etkinlikleri, şiirler, resimler vb.) yayınlanmasına içtenlikle rıza göstermişlerdir. Bu bağlamda bulguların doğrulanmasında, katılımcılardan süreç boyunca kendi ifadelerini içeren doğrudan alıntılarının kullanılmasına yönelik onayları alınmış ve çalışmanın güvenilirliğini artırmak için, katılımcı ifadeleri olduğu gibi araştırmada alıntılanmıştır. Araştırmada kullanılan

veriler kişisel gizlilik ilkesine uygun olarak katılımcıların gerçek adları ve özel bilgileri açıklanmadan kullanılmıştır. Araştırma kapsamında gerçekleşen sohbet, tartışma ve uygulamalarda hiçbir katılımcıya görüşünü bildirme ya da herhangi başka bir konuda baskı yapılmamıştır. Araştırmanın inandırıcılığının, aktarılabilirliğinin ve teyit edilebilirliğinin sağlanması amacıyla araştırma sürecinin her bir uygulama aşaması da çalışmada ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Araştırmacı, süreç içerisinde gerçekleştirdiği uygulamaları mümkün olduğunca detaylı olarak şeffaf bir şekilde anlatmanın yanında sürecin teyit edilebilirliği için uygulama aşamalarını anlatan fotoğraflar kullanmış ve bulguları yorumlayarak anlaşılır hale getirmeye çalışmıştır. Symbolic Gestures adlı eserin kaydı bestecisinden izin alınarak sadece sürece katılan öğrencilerle paylaşılmıştır.

Bulgular

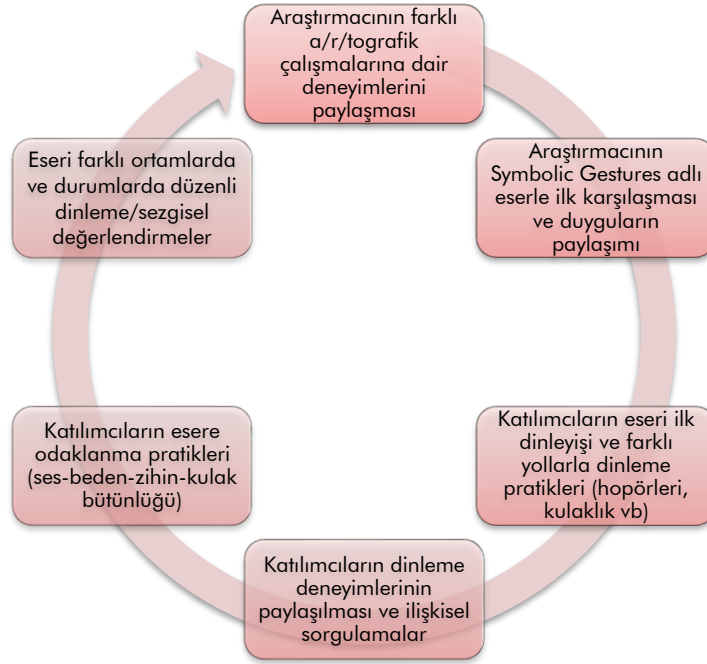
Çalışmanın bu bölümünde araştırmacı a/r/tografik soruşturma akışında bireysel yaratma disiplini oluşturan aşamaları öğrencileriyle yeniden soruşturarak kendinin diğerleriyle öğrenme, öğretme ve uygulamada yeni anlamları sorgulayarak nasıl bir süreç yaşadıklarını yorumlayarak ortaya koyacaktır (Bkz. Şekil 1). Bu kapsamda Güler araştırmacı, sanatçı (uygulayıcı) ve öğretmen kimliklerini, öğrencilerinin deneysel yaratma pratikleriyle yeniden ilişkilendirmiş, öğrencilerinin bu farklı üç kimliği deneyimleyerek farklı bilme yolları yaratmalarında keşfetme soruşturmalarını onlarla birlikte kendi de yeniden yaşamıştır. Böylece Güler kendi dışında diğerlerinin kültürlerarası ve disiplinlerarası bağlamda sanatçı/araştırmacı/öğretmen kimliklerini hem bireysel hem de bütünsel anlamda yaşayarak; katılımcıların yaratma, katmanlaşarak bilme, metaforik düşünme, derin görme, sezgisel dinleme ve sesleri görselleştirme olasılıklarını nasıl ortaya koyduklarını araştırmıştır.

1. Eseri Dinleme: Besteci ve Eseri Hakkında Bilgilendirme

Araştırmanın bu aşamasını oluşturan uygulama disiplini aşağıda verilmiştir (Şekil 2). Güler çalışmanın ilk aşamasında öncelikle katılımcılara 2010 tarihinden bu yana devam eden müzikteki sesleri görselleştirme üzerine gerçekleştirdiği a/r/tografik çalışmalarının içeriğinden bahsederek, onlarla kendi yaratma sürecinde yaşadığı deneyimleri paylaşmış ve katılımcıların heyecanlanmasını sağlamıştır. Güler farklı bestecilere ait sesleri görselleştirdiği a/r/tografik çalışma süreci hakkında bilgi vererek katılımcıları yeni bir soruşturma deneyimini yaşayamaya davet ederek; Malezyalı besteci ve akademisyen Valerie Ross ve eseri "Symbolic Gestures" ile 2016 yılında Cambridge Üniversitesi'nde ilk karşılaşması hakkında sadece eseri ilk dinlediğinde hissettiği duygularına ait kısa bir bilgi paylaşmıştır. Bu süreçte katılımcıların dinleyecekleri müzikle ilgili önden şartlanmamaları için Symbolic Gestures eseri hakkında herhangi başka bir bilgi vermemiştir. Bu aşamada müziğin, ilk defa farklı bir kültüre ait eseri dinleyen katılımcılar üzerindeki etkisi gözlenmek istenmiştir. Bu sebeple eseri ilk dinleme deneyimi hep birlikte yüksek sesle ortamdaki hoparlörden gerçekleşmiştir. İlk dinleme deneyiminden sonra sürece katılan öğrencilerin tek tek duygu ve düşünceleri dinlenmiştir.

Şekil 2.

Eseri Dinleme Aşamaları

Daha sonra katılımcıların müziği dinleyerek içselleştirebilmeleri için kulaklıkla bireysel olarak eseri dinlemeleri ve müziğin onlarda hissettirdiği her türlü duygu, düşünce ve kavramı not etmeleri istenmiştir. Onlara müziği dinlerken tam bir konsantrasyonla müzikle nasıl bütünleşmeleri gerektiği hakkında da gerekli yönlendirmeler yapılmıştır. Bu aşamalar Güler'in aynı eser için 2 yıl süren bireysel uygulamalarında keşfederek gerçekleştirdiği pratikler ile şekillenmiştir. Katılımcılara özellikle müziği dinlerken sadece kulağı çalıştırmamaları gerektiği aynı zamanda bedenlerini de seslerle bütünleştirerek, hareketlerini de hissetmeleri istenerek müziğin onlara keşfettirdiği eylemlere odaklanmaları istenmiştir. Bu aşamadan sonra katılımcılardan eseri dinlemeye farklı şekilde devam etmeleri, örneğin aynı müziği kimi zaman yürüyerek, kimi zaman durarak, kimi zaman gözler kapalı kimi zaman yatarken dinlemeleri istenmiş ve müziği hissedişlerinde dinledikleri pozisyonla müziğin arasında herhangi bir ilişkinin olup olmadığının sorgulanması istenmiştir (Resim 1). Katılımcılardan müziği dinleme deneyimlerini ilerleyen zamanlarda düzenli olarak evde, doğada ya da farklı ortamlarda da (kalabalık, تنها, gece, gündüz, toplu taşıma araçlarında...vb.) sürdürmeleri istenerek ruhsal ve bedensel olarak her türlü sezışlerine dair duygu ve düşüncelerini günlüklerine yazmaları istenmiştir. Güler deneyimleyerek keşfettiği pratiklerini katılımcıların da farklı yollarla yaşayarak deneyimlemesi için onlara yol

göstermiş ancak fazla yorum yapmayarak yeni anlamları keşfedebilmeleri için onları cesaretlendirmiştir.

Resim 1.

Esere odaklanma ile sesleri ruhsal ve bedensel olarak sezme pratikleri

Katılımcıların o andaki heyecan ve duygu yoğunluğu ile aldıkları notlar aşağıda keşfetme sürecini yansıtmaları için en şeffaf ve doğal haliyle okuyucuya verilmiştir. Okuyucunun sesleri anlamlandırma sürecinin, kavram ve metaforların ortaya çıkışının kişiden kişiye nasıl değişerek anlam kazandığını görebilmesi için alınan notlar özellikle ardarda kesintisiz olarak verilmiş ve Güler tarafından hiç bir yorum yapılmamıştır. Geleneksel araştırma yaklaşımlarında araştırma bulgularını sunmak için genellikle standartlaştırılmış bir takım yaklaşımlar izlenirken, a/r/tografi araştırmacıları için standartlaştırılmış bir sunum yaklaşımı yoktur. Onlar için sadece çalışma ile ilişki kurmayı sağlayan bazı yollar vardır ve bu yollar okuyucu ya da izleyicilerin yeni anlam oluşturmalarına yönelik dikkat çeker (Irwin, Barney, & Golparian, 2016).

Seslerin anlamsal çözümlenmelerine ait alınan yazılı notlarda katılımcıların özgün düşüncelerinin hızla akarak birçok metafor, mecaz ve kavramı nasıl ortaya çıkardığı aşağıda görülecektir. Araştırmacı daha önce otobiyografik a/r/tografi çalışmasında kendi sorguladığı metafor, mecaz ve kavramlarını okuyucunun katılımcı ile araştırmacı arasındaki rizomatik bağlantıları değerlendirebilmesi için metin içinde koyu renkle vurgulamıştır. Katılımcıların müziği dinleme deneyimlerinde sorguladıkları kavram, mecaz ve metaforların kendi aralarında nasıl rastlantısal ve bağlantısal rizomatik ilişkiler ortaya koyduğunu gösteren rizomatik harita ise ilerideki bölümlerde verilmiştir (Şekil 8).

Derinkuyu, **yankı**, **su sesleri**, ahenk, çığlıklar içinde **uykudan uyanma**, **siyahın** dansı. Tutku, dağın zirvesi, temiz hava rüzgâr tenin de birleşiyor. Çığlık acı, **karmaşa**, **yükseliş**, heyecan. **Karanlık**

boşluk, yavaş yavaş o karanlıktan çıkıyorum, **mağaranın** önünde mavi kelebeklerle gökyüzüne havalanıyoruz. Üşüme...korku kaplıyor bedenimi. Kelebeklerin narinliği ile **hafifliyorum** (E. E., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Zaman...huzur, korku...yok oluş, kuru yaprakların uçması, **kadın sesi, yürümek, uyarı**, "bunu sen seçtin!", "vahşi dünyada yaşamı sürdürmek zorundayım!". Şu an bu müziği dinlerken doğada **yere oturdum**. Ağaçlar içinde kozalaklarla **yuvrak kendi alanımı** yarattım, **endişe**. İssiz bir yerdeyim, kendimi **güvende** hissetmiyorum. Sınıfta kendimi güvende hissediyorum. Yürüyerek insanların içinde dinleyince huzursuz oldum, müziğin **sonsuzluğu** burada içine çekiyordu. **Islak** ve çürümüş bir tat alıyorum, flüt insanı süzülüyormuş sisli yerlerde **kayboluyormuş** hissine alıyor, **yüksek** yerlerdeyim. Bir **serüveni yolculuğu** ifade ediyor.... **Ölüme** yakın bir deneyim. Tüm renkleri barındıran mozaik camdan yapılmış bir katedral gibi (E. K., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Başlangıç ve **sonu** ifade ediyor. **Su damlası** sesi gözyaşını simgeliyor...Müzikteki **kadın sesi ölümün** arkasından gelen bir ağıt, çok **derin. Karanlık...** (E. K., Lisans, 8. dinleme, kişisel iletişim, Mart, 2019).

...Yan flüt: **yükseliş**. Davul: haber, yaklaşmak, tehlike. Kadın sesi: ağıt, **ölüm, yok oluş. Su sesi:** ağlamak. Üflemler diğer çalgı: geç kalmışlık. Keman: acı keder. Bu şarkı açık mavi, kahverengi, sarı, **siyah**. Müzik dinlediğin **mekâna** göre farklılık yaratıyor. Bu bestenin bir **sırrı** var... (E. K., Lisans, 9. dinleme kişisel iletişim, Mart, 2019).

Kaygı sonrasında **korku...** heyecan, tavanında sivri **taşlar** olan sarkıt bir **mağaradayım**. İçerisi ateşle aydınlanmış, yerler **ıslak**, sarkıtlardan **sular damlıyor...**bir adam ve **kılıcı**. Duvarlarda **hayvan** ve av motifleri... (Ö. K., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

...ibadet yapmalısın! **kendi enerjine yönel, hisset**, inan! Yaralı bir ceylana yardım etmeliyim. Bencillik, vicdan sorgusu...şok, ceylan benim, o zaman bana yardım eden kim? kimlik karmaşasına girdim (Ö. K., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Zamanın birinde ötekileşmek, yaşayan **ölüleri** gördüm. **Bilgi** nedir?... **karanlık**, terledim, köşeme çekilmeliyim, **buraya ait değilim...**Güneşli de olsa hava ağır adımlarla ilerliyorsun nereye gittiğini **bilmemek**. Yürürken melodiler sanki bana göre **hareket** ediyor gibi, bazen durmak istedim. Yağmur sonrası nemli yapraklara değdiğimi ve tenimde ıslaklığı hissettim (Ö. K., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Su damlaları, davul, **düşmek, ürperti, yükseliş, zil**, heyecan, **mağara, boşluk**tayım, **karanlık**, bağıрма, sakinlik. Kapı gıcırtiları, **zil, boşluğun** içerisindeyim. **Su damlalar...**daha sonra **yükselişe** geçtikçe gözlerim doluyor, vücudum ısınmaya başlıyor, sesler kayboluyor ve ısınmaya başlıyorum **huzura** eriyorum. Vücut ısım değişiyor. Kapı ziline üç kere tekrarlama kurtuluş hissini veriyor. Hüzün, bunalım, **suluboya, lavi**, atmosfer, toprak, **taht, korku, endişe, yükseliş, siyah**, kırmızı, **beden**, hava, **karanlık**, zemin, içe kapanış, **güneş, ışık, renk, hareket, hız**, kapanış (Ü. T., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Damla, karanlık, yalnız kalmak...huzur, açlık ve soğuk, **derinlikten yükselişe ışık** hissetmek, **kayboluş, sessizlik...**erime hali, **çınlama, şeffaf hissetme, görmek, temizlenmek, iniş**, kapanma. Yürüme, maviden yeşil sarı, bir ayinin yapıldığı gibi yer, bak (tül) dinle (kadın) üç kadın, **çan...ışık** kapanıyor, **kaybolma, karanlık...gör**, rahatsız olma, artık **bilmek, duyma isteği**, beklemek çınlama yok artık, **beyaz ışık ve hissizlik. Geçmiş zaman, gelecek zaman, düşünme, boşluk, yok oluş, odaklanma, birlik, güç, zaman kavramını unutmama, huzur...** (T. G., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Bir odaya girdim, kapıyı açarken gıcırdadı, ıssız, **damlayan su sesleri**, yavaş yavaş **yürüyorum** ve duvarda iki boyutlu büstler var, rutubet kokusu. Aniden bir ses yükseldi, sanki ses o büstten

geliyordu. Etraf toprak tonları ve yeşil renklerden oluşuyordu...Kaçarken düştüm ıslandım, dışarı çıktığımda bir rüya görmüştüm sanki. **Korku**. Müzik insanı adeta sürüklüyor (Ş. A., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

...masalsı görüntüler. Oturduğum merdivenin üzerindeki kesik çizgiler sanki hareket ediyordu... Hep **siyah** var. Hiç renk göremedim. **Zamanda yolculuk** yapıyorum (K. T. Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Sıkışma, **karanlık, zil, ateş, mağara... gece, şaman, ruh, kırmızı** (M. D. Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Su sesi dinlendirirken arada giren sesler ürkütücü. Aradaki yükselmeler kapıya vurma gibi **tedirginlik** yarattı. Sanki kalp atışım değişti. Bir ara **zil sesine** dikkatim çok yoğunlaştı hangi **aralıklarda** çaldığını düşündüm (E. Ş., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Tüylerimin diken diken olması uyarıcıların **ruhumu** dürtmesinden, **yokluğa** hazırım. **Zamanın** elastikliği... **zinde** tutmak için **ziller** çalıyor. Rüzgâr...yaprakların yere düşme zamanı, bazı yapraklar **benliklerine** sahip. Onların da yere düşüş zamanı farklı. Aynı ortamda farklı zaman işleyişi. **Bir müzik nasıl olur da aynı anda birden fazla duyguyu hissettirir? Korku, endişe, huzur...**Sıkıştığım yerden kurtulup koşabildiğim kadar koşuyorum ama çıkış yok. **Yolculuk** yaparken dinlediğimde ağaçlar müziğin ritmiyle dans ediyor gibiydi (F. Y., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Su damlaları, ahşap gıcirtısı. Davul herşeyi koparıp sonra birbirine bağlıyor. Müzik baş ağrısı başlattı. **Kadın sesi** acı hissettiriyor. Bedenimin üst tarafı uyuşmaya başladı. Artık müzik rahatsız ediyor. Çok ilginç çünkü bundan hoşnut oluyorum. **Rahatsızlık rahatlatıyor**. Ama davul sesi uyandırıyor. 9. dakikadan sonra kendimi bir monotonluğun içinde buluyorum. Galiba bu **sonsuzluk**. Müziğin istemsiz bir **çekim kuvveti** var. **Renk** olarak koyu bir mavi. En fazla 3 kere dinleyebildim (B. E., Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Büyük bir borunun içinde yürüyorum. **Tek başına** ama kalabalık. Çok **hafif** ama çok **ağır**. Adım adım bir yere gider gibi...Etrafımda ağaçlar ve göl var. Hava bulutlu arada rüzgâr esiyor...Nereye gittiğimi bilmeden. Serinlik, **ürperti** ve **huzur** (F. A., Lisans, kişisel iletişim, 26- 27 Mart, 2019).

...heyecan, **kalp**, dolaşmak, **çan sesleri**, yağmur yağıyor, **ışık**. **Mağara...derinlikler...akan sular**, değişen hava olayları, vahşi hayvanlar, **sessizlik...uçan kuşlar**. **Yeni keşifler**. **Titreşimler, damla**, davul, **yankılanma, boşluk**, ürkme, heyecan, **korku**, uçuş, **dalma, odaklanma, açılma, huzur, keskinlik, uzay boşluğu, zil sesleri, döngü, kaybolma, iç sesler**, kaçma, hızlanma, **sakinlik**, basamaklı merdivenler, **varış noktası** (A. K., Yüksek Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

...**su sesi**, küf kokusu, yalnız bir kadın, kederler içinde...oturmuş...kapı açıldığında ağıt yakıyor, toprağa ayağını bastı, her yer **ıslak**... kederi hafifliyor, **uykudan uyanmak, güneş** doğsun artık, dışarıda hızlı hızlı **yürümek**, tek başına **arayış** içinde... (E. N. Ö., Yüksek Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

... sallanan beşik gıcirtıları, **karanlık** ağaçtan ev, anne bebeği sallamayı bıraktı, ninni söylemeye başladı. Ateş böcekleri her yerde, rüzgâr **çanları...zilin** her çınlaması repliği söyleterek başka kişiye geçiriyor (E. N. Ö., Yüksek Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Sadece **su** ve **ben**. **Hiç birşey düşünmüyorum**. Yere uzanıyorum. **Su damlaları suya düşmeye başladı**...yüzüme damlıyor. **Ölmüş** olabilirim başımdaki kadın ağıt yakıyor. Lambadan elektrik sesleri geliyor... avul sesleri açık kapıları temsil ediyor. Beni yolcu edecekler. Son geldi. Rüzgarla dökülen yapraklar. **Kanat çırpma sesi**. **Saklanan sırlar...Katmansal bir etki** (E. N. Ö., Yüksek Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Merdiven, **damla**, **derinlik**, **huzur**, **karanlık**, **tedirginlik**, uhrevi, **yükseklik**, kadın, **sonsuzluk**, **su**, savruluş, **gerilim** (N. Ö., Yüksek Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Ürperdim...ve baş ağrım geçti. Bu müzikle dinlendim arındım. Bir mezarlıkta yürüyorum, mevsim yaz. Yeşillerin bizi selamladığı kuş cıvıltılarının olduğu içimi kaplayan **ölüm** korkusu **dünyayı sorgulayışım**...Sonunda iyiye ulaşıyorum... (E. T., Yüksek Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Gestalt-şekil-zemin ilişkisi, **arayış**, **kayboluş**, **kimlik**, hipnoz, **hüzün**, **karanlık**, psikolojik illüzyon, **hiçlik**, **yönsüz**, **arınma**, **metafor**, **maneviyatı aramak**, belirsizlik, şamanizm, **yerçekimsiz**, **ruhsal boyut**, doğaüstü, **duygulararası geçiş**, etnik, süreklilik, acı (E. T., Yüksek Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

...Müzikle manevi hislerin beni rahatlatacağını düşünürken aksine çok **rahatsız** ediyor. **Sürekli düşündürüyor**...İyi ve kötü her şeyi düşünüyorum. **Odak noktam** bir anda değişiyor. **Herşey**, **her cisim anlamını yitiriyor**. "**Hiç**"sizleştirim. Öyle bir **yokluk** hali ki "**hiç**"in bile olmaması. Bu müzik beni günde iki kereden fazla dinledim mi gece uyutmuyor (E. T., Yüksek Lisans, kişisel iletişim, Mart, 2019).

Katılımcıların eseri dinleyerek öznel sorgulama süreçlerini ortaya koyan yukarıdaki yazılı notların yanında araştırmacının çalışmasının başlangıcında eser ile ilgili öznel sorgulamasına dair aldığı yazılı notlarından bazıları da aşağıda verilmiştir. Aşağıdaki notlar, araştırmacı ile katılımcıların müziği dinlerken sorguladığı öznel kavramların arasında nasıl bir ilişkisellik kurulduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Su damlaları ile **boşluk**tayım, ses **yankılanıyor**, boş **karanlık** bir alan. **Ürperti**... flütle **gün doğuyor** ve karanlığa **ışık** yayılıyor, flütün çıkardığı sesle adeta mesafeler açılıyor, uzaklaşıyorum. **Kadın** sesi=**huzur**. Su **zamanın akışı** ama bir **son** yok, zil ise yaşantı, kadın sesiyle dolaşan ve geriye çekilen çizgiler, **mistizm**, geriye çekiliş ve **yok oluş**, **gerilimler**, somuttan soyuta çıkış (A. Güler, kişisel iletişim, Ağustos 26, 2016, 1. dinleyiş).

Su damlası, **mekan-boşluk**, **alan-mekan**, zili hala anlamlandıramıyorum, flüt ise **gündüze** geçiş; uzayan, çeken, sürdüren sesler, zil sesi "kendine geliş" olabilir. Belki resimde en öndeki leke olabilir. Davul **gök gürültüsü**, flüt ise beni dolaştırıyor bazen bir haykırış da olabiliyor. Yay ise naiflik ve duygusallık, bazen flüt geriyor...Sıradışı bir akışta, beni farklı etkiliyor. Ne **zaman**, ne **mekan** var, tüm **karşıt kavramlar** eserde çarpışıyor, su sesi ve zil ile mekan hissedilirken aniden **mekansızlık** algılanabiliyor. Zaman ve aynı anda **zamansızlık**. **Ürkeklik aynı anda cesaret**, **kaçma** ama aynı anda yakalanma, **gece ama gündüz**, **ışık ama karanlık**...vb. (A. Güler, kişisel iletişim, Ağustos 27, 2016, 5. dinleyiş).

Bu eseri Gershwin çalışmamdaki gibi arka arkaya **sürekli dinleyemiyorum**...Sanki **metabolizmamı değiştiriyor**...3.30 dk. geride bir **mağara** içinde tok bir yankı...5.28 **gerginlik** var ve bir **olay** yaklaşıyor...06.50 dk flüt sesi ruhsallığa çağrı, 07.18 **merak**, **bilinmezlik**. Ama yaklaşan ne?...09.13 **gök gürüyor**, 09.43 ben neredeyim? **Yerçekimi** yok... (A. Güler, kişisel iletişim, Ağustos 30, 2016, 9. dinleyiş).

...Bu bir **başlangıç**, **olay**, **ritüel**, kadın sesi **uyku** veriyor... (A. Güler, kişisel iletişim, Eylül 3, 2016, 13. dinleyiş).

Farklı zamanlarda ve farklı mekanlarda aynı esere odaklanarak düzenli olarak müziği dinleyen katılımcıların notları; eserdeki seslerin ne kadar farklı algılayıp anlamlandırıldığını göstermektedir. Kimi katılımcılar seslerden tat alırken, kimi koku almış, bir diğeri enstrümanları sorgularken bir diğerinin ilgisini sadece nesnelere

odaklanmak çekmiş, kimi bir hikayeyi yaşarken, bir diğeri ise sadece birer kelime ile duygularını ifade etmiş, bir diğeri kendini bir enstrüman olarak hissederken yine bir diğeri içinde bulunduğu ortamla müziği ilişkilendirmiş ve kendini sorgulamıştır. Bazısı ise müziğe gerçekten fizyolojik olarak tepki vermiş. Katılımcılar müzikle sorguladıkları kavram ve metaforları araştırmacıyla sorgulayarak düşünsel anlamda katmanlaşan derin anlamlar oluşturulmuşlardır. Bu şekilde eseri ruhsal ve bedensel olarak sezme çalışma pratiği bir sonraki aşama için önemli bir zemin hazırlamıştır.

2. Müziği Keşfetme: Kavramlar, Metaforlar, Bedensel Seziş (performans), Duyusal Seziş

Güler sanatçı kimliği ile üretirken sorguladığı kavram, metafor ve sezme pratiklerini katılımcılarla paylaşmış ve bu katılımcılarda büyük bir ilgi uyandırmıştır. Bu katılımcıları yeni araştırma sorularıyla farklı sorgulamalara davet etmiştir. Araştırmacının müziği görselleştirme öncesi sezgisel dinleme deneyimleri sonucu metaforlar hep birlikte sorgulanırken beraberinde *sezgisellik* adına yeni sorular ortaya çıkmıştır (Şekil 3). Böylece katılımcılar da kendi sanatçı kimlikleri ile sorguladıkları yeni kavramları aynı zamanda diğer katılımcılarla soruşturmaya ve araştırma soruları yaratmaya çalışmışlardır. Katılımcılara müziği sadece kulakla değil bedenün tüm uzuvlarıyla da sezmeleri yani seslerle bütünleşebilen ruh ve beden ilişkisini aynı anda deneyimleyebilecekleri bir performans gerçekleştirecekleri söylenmiştir. Güler kendi deneyimlerinden yola çıkarak odaklanma konusunda katılımcılara özellikle yol göstermiş ve onları cesaretlendirmiştir. Daha önce böyle bir deneyimi hiç yaşamadıklarını belirten katılımcılardan çoğu ilk başta bu fikirden tedirgin olmuş ve utanmışlardır.

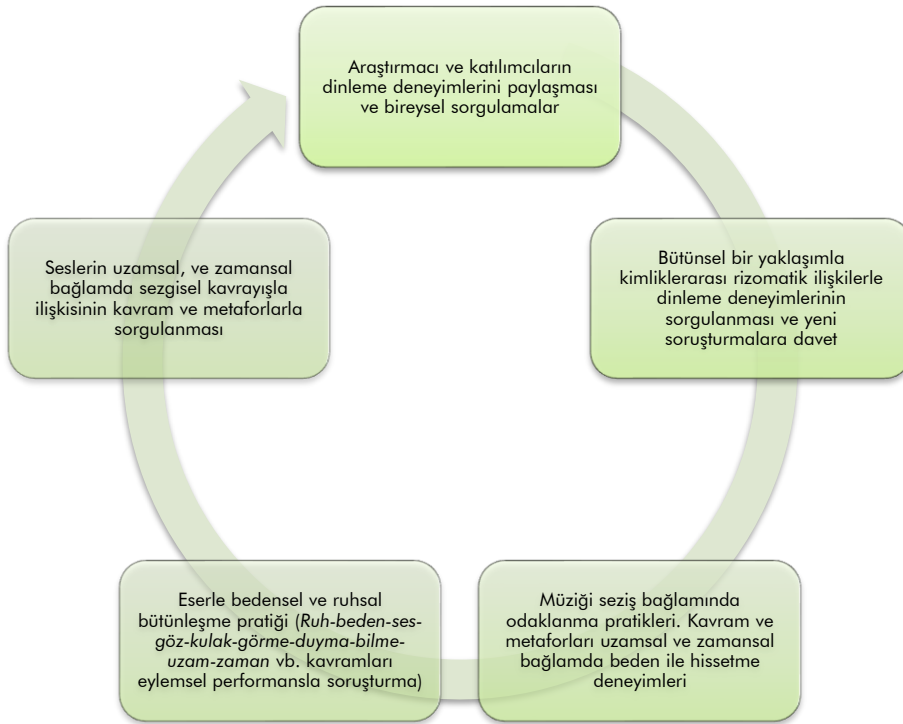
Katılımcıların bireysel dinleme pratiklerinden sonra müziğin onlara beden hareketlerinde neler yaptırdığını sergileme konusunda tereddüt yaşamaları onların konsantrasyonunu bozmuştur. Ancak araştırmacının *odaklanmanın* bu çalışmanın bel kemiğini oluşturduğunu katılımcılara anlatmasıyla bu durum kısa sürede çözülmüştür. Katılımcılara adeta yerçekiminden kurtulduklarını hayal etmeleri istenmiş, yaşadıkları bu dünyadan yavaş yavaş çıktıklarını düşünerek herşeyi unutup gözlerini kapatmaları ve kendilerini sadece müziğe bırakmaları istenmiştir. Öncesinde atölyenin zeminine 12 metrelik bir kağıt serilmiş, bu aşamada onlardan en rahat kıyafetlerini giyinmeleri istenmiş ve ayakkabılarını çıkartarak sürece katılabilecekleri ifade edilmiştir. Bedenin rahatlaması ve yerçekiminden kurtulma hissini deneyimleyebilmenin amacına ulaşabilmesi için fiziksel anlamda onlara ağırlık hissi verebilecek herşeyden kurtulmaları istenmiştir. Bu sayede özgürleşen beden ruhsal anlamda tam konsantrasyona ulaşabilmiştir. Sonrasında müziği dinlerken bedenleriyle ritmi hissetmeleri ve bunu da özgürce hep birlikte yere serilen kağıt üzerinde vücut hareketleriyle hissederek yansıtmaları istenmiştir (Resim 2).

Güler bu aşamada performansı başlatan ilk kişi olmuş ve diğerleri teker teker gönüllü olarak performansa katılmışlardır. Katılımcıların gözlerini kapatarak adeta bu

dünyadan kendilerini soyutladıkları görülmüştür. Performans "ben" ve "diğer"lerinin bedenlerarası ve kimliklerarası alanlarla müzikle etkileşimi olarak devam etmiştir.

Şekil 3.

Müziği Kavramlar, Metaforlar, Bedensel Seziş (performans) ve Duyusal Seziş ile Keşfetme Süreci

Performans öncesinde katılımcılardan özellikle müziğin bedensel hareketlerinde ortaya çıkarttığı esneme ve gerilme hareketlerini yaparken daha önce sorguladıkları kavram ve metaforları düşünceleri istenmiştir. Böylece daha önce kalemle yazınsal olarak ortaya dökülen kavramlar mekânsal ve zamansal boyutlarda bedenin hareketleriyle farklı bir şekilde sorgulanmıştır. Burada katılımcıların bireysel olarak keşfettikleri esneme hareketlerini daha sonra atölyede gerçekleştirdikleri yaratma pratiklerinde nasıl kullandıkları ilerleyen aşamalarda anlatılacaktır. Bu aşamada araştırmacı ve sanatçı kimlikleri birbiriyle ilişki kurarak içiçe geçmiş, anlamlar farklı kimliklere ait yaşantılarda ve dokularda katmanlaşabilmiştir. Katılımcılar sadece seslerden oluşan bir eserin duyusal anlamda sadece soyut olarak sorgulanmasının inanılmaz zor bir deneyim olduğunu ifade etmişlerdir.

Resim 2.

Müziği Keşfetme: Kavramlar, Metaforlar, Bedensel Seziş (performans), Duyusal Seziş

Leavy'e (2015, s. 133) göre "müzikte, sesler biri diğerini reddetmeden birlikte konuşabilir. Bu açıdan müzik araştırmacılara diğer biçimlerle ifade edilemeyen ortaya çıkarmak ve anlamların çeşitliliğini ya da katmanlaşmış anlamları ifade etme olanağı sağlayabilir". Kendilerinin görsel sanatlar alanında görme duyusuyla algılanan ve somutlaşan ürünlerle üreten kişiler olduğunu belirten katılımcılar, başka bir disiplini ve kültürü sadece seslerle deneyimlemenin onları farklı soruşturmalarla buluşturduğunu vurgulamışlardır.

3. Müziği Farklı Sanatsal Tekniklerle Somutlaştırma Pratikleri

Eseri dinleyerek içselleştirmiş, kendi kavram ve metaforlarını ortaya koymuş ve müziği farklı yollarla sezmeye çalışmış katılımcılar için müziği artık sadece dinlemek değil derin bir görme ile sezgisel bilme yollarını arama sürecine dayanan bir soruşturma başlamıştır (Şekil 4). Aynı eser üzerine odaklanarak geçen günler ve dinleme pratikleri tam bir konsantrasyonla zihinleri tek bir noktaya yani bu esere yöneltmiştir. Birçok katılımcı müzik çalmasa bile zihinlerinde artık bu müziği çalarken duyduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu aşamada o ana kadar yaşadıkları soyut hissedişleri somutlaştırma pratiklerine nasıl çevirebileceklerini önce bireysel sonra diğerleriyle soruşturmuşlardır. Bu durum görsel sanatlar üzerine eğitim alan katılımcıları başta biraz ürkütmüş ve

kaygılandırmıştır. Müzikteki soyut seslerin zaman içindeki akışını düzlem üzerinde yakalamaya çalışan katılımcılar, bu defa kendi belirledikleri tekniklerle sesleri adeta yüzey üzerinde donmuş bir şekilde nasıl yakalayabileceklerini ve yüzeye hapsedebileceklerini sorgulamaya başlamışlardır. Bu derin soruşturmaya kavram ve metaforlarını mekânda görünür kılma yani görselleştirme pratiğinin yanında katılımcılar müziğin kendi yapısı ve ortaya koydukları sanatsal ürünler arasında da kuramsal fikirler ortaya koymaya çalışmışlardır (Resim 3). Öncelikle eser sınıf ortamındaki bir hopörlerden makul seviyedeki bir ses yüksekliğinde açılmıştır. Tüm katılımcılardan aynı anda müziği dinleyerek atölyede çalışacakları yeri seslerle hissederek tespit etmeleri için yavaş yavaş yürüyerek dolaşmaları istenmiştir.

Şekil 4.

Sesleri Görselleştirme Süreci

Bu esnada gözler açık hem yürüyerek hem de odaklanarak ruhsal ve bedensel bütünlük yakalanmaya çalışılmış, uygulama yapacakları alana önce görerek karar vermeleri istenmiştir. Katılımcılar alanlarını belirledikten sonra aynen müzik eşliğinde ancak bu defa gözleri kapalı olarak sadece müziğe odaklanarak bir yürüyüş daha yapmaları ve tekrar bir alan belirlemeleri istenmiştir. Katılımcılar gözlerini açtığında kendilerini daha önceki belirledikleri alandan çok daha farklı bir yerde atölyenin tam zıt bambaşka bir yerinde bulmuşlardır.

Katılımcıların yüzlerinde oluşan hayret ve şaşkınlık ifadeleri önemli bir sorgulamayı daha beraberinde getirmiştir. Kendilerine ilk ve son belirledikleri alanın neden farklı olabileceği sorulduğunda gözleri kapatarak diğerlerini görmeden çok daha özgür bir şekilde alan belirlediklerini belirtmişlerdir. Onlardan gözlerimizle görerek

anlamlandırdığımız birçok şeyin aslında bizi kısıtlayıp kısıtlamadığını düşünmeleri istenmiştir. Soyut seslerin rehberliğinde müziğin görmeden de ruhsal boyutta sezilebileceği konusu araştırmacının deneyimleri bağlamında hep birlikte tartışılmıştır. Bu paylaşım, sezgisel "görmek" ve "bilmek", "bakmak ve görmek", "duymak" ve "işitmek" kavramlarında farkındalık yaratarak, gözler kapalıyken de farklı bir sezgi ile insanın sesleri ruhsal olarak görebileceği yani bu görmenin bilme eylemiyle eşdeğer olabileceği ileriki aşamalarda anlatılacaktır. Katılımcıların bu farkındalığı eserin temelini oluşturan zen felsefesini anlayabilmek için gelecek aşamalarda önemli olacaktır.

Resim 3.

Sesleri Farklı Tekniklerle Somutlaştırma Denemeleri

Devamında katılımcılar özgür bir şekilde kendi yaratma deneyimlerini sorgulayarak görsel sanat pratiklerine yönelik yeni problemleri sorgulamaya başlamışlardır. Bu süreçte daha önce bedenle sezgi performansının devamında müziği dinleyerek farklı malzemelerle karşılaştıklarında neler yapabileceklerinin görülmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple katılımcılardan sadece sesleri somutlaştırma denemeleri yapmaları istenmiş ve ortaya çıkarttıkları ürünü anlamlandırmak gibi bir kaygı duymamaları konusunda da cesaretlendirilmişlerdir. Katılımcıların üretme eylemine nasıl odaklanacakları, ortamdaki kendilerini nasıl soyutlayabilecekleri, malzemelerle ve seslerle aynı anda nasıl bütünleşerek kendilerinden yani kaygı ve endişelerinden kurtulacakları hakkında Güler deneyimleri doğrultusunda katılımcıları yönlendirmiştir. Katılımcılardan birçoğu ayakkabılarını kendiliğinden çıkararak uygulama sürecine çıplak ayak ya da terlikle devam etmişlerdir. Kimileri yerde bağdaş kurmuş kimileri ayakta çalışmıştır. Kimi yerde uzanmış kimi sırtüstü yatarak sadece düşünmüştür. Tüm bunlar kendi kaygılarını untabilmeyi beceren ve yaratma eylemine geçmeye çalışan öğrencilerin odaklanma ve özgürleşme çabalarıdır. Bir Zen üstadından uzun yıllar ders alan Herrigel'in de dediği gibi "Öğretmen...öğrenciyi kendi kendisinden kurtarmaya çalışır" (1994, s. 41). Onlardan kavram ve metaforlarını müzikle bütünleştirebildikleri bir tekniği kuramsallaştırarak sorgulamaları istenmiştir.

Bu aşamada Güler uzun süre soruşturduğu ve kendi çalışmasıyla ilişkilendirdiği Zen felsefesi öğretilerini uygulamış ancak Zen felsefesinin ne olduğu hakkında bu aşamada katılımcılara henüz bilgi vermemiştir. Bunun amacı katılımcıların önce deneyimlemesi ve süreç sonunda zen felsefesi ile karşılaştıktan sonra dönüp yaşadıklarına dışarıdan bakabilmeleri ve kendi keşiflerini yeniden katmanlaştırabilmeleri içindir. Katılımcılar bu aşamadaki deneyimlerinde çok heyecanlandıklarından ve daha önce hiç bu kadar özgürleşemediklerinden bahsetmişlerdir. Birçoğunun kendi sanatsal tekniğini oluştururken en üretken şekilde uygulama yapmak için odaklanma disiplini keşfettiği ve malzemelerine inanılmaz bir saygı gösterdiği görülmüştür (Resim 3). O anda sadece seslerle bütünleşerek adeta müziğin kendisi olduklarından bahseden katılımcılar, müzik ve resim arasında birçok ortak noktayı keşfederek deneyimlediklerini de heyecanla ifade etmişlerdir. Bu deneyimin görsel sanatlarla ilgili teoride ve uygulamada bilindik sınırları yıktığını hatta hiç düşünmedikleri konuları da sorgulattığını sözlerine eklemiştir. Katılımcılar o ana kadar sadece ellerini kullanarak resim yaptıklarını ancak bu çalışma ile bedenlerindeki tüm devinimle enerjilerinin tuvale aktığını hissettiklerini söylemişlerdir.

4. Sesleri Görsellere ve Yazıya Dönüştürme: (Kolaj, resim, dijital sanat, çizim, şiir, hikaye...vb.)

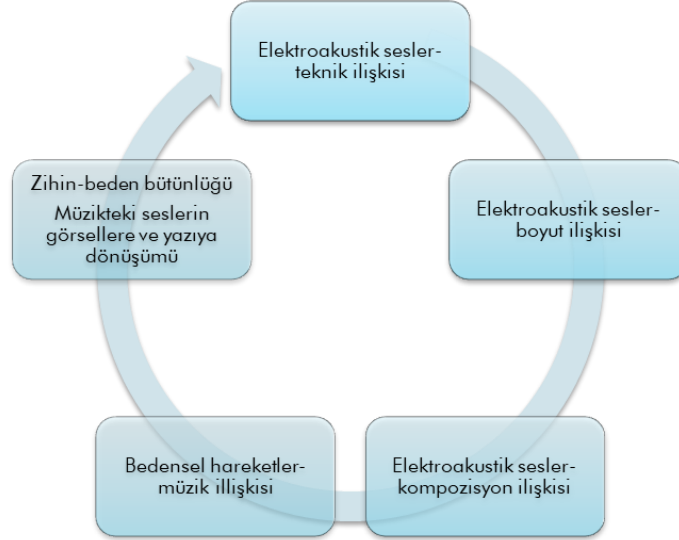
Katılımcılar bir önceki aşamada soruşturarak kuramsallaştırdıkları müzik-görsel-tekni-teori-yazı ilişkisini bu aşamada sanatsal yaratma eylemine dönüştürmeyi deneyimlemiştir (Şekil 5). Her bir katılımcının kullandığı teknik, boyut ve kompozisyon farklılık göstermiştir. Kimi elektroakustik seslerin etkisiyle dijital bir ürün ortaya çıkarırken kimi eserin süresi ile çalışmasını ilişkilendirmiştir. Kimileri ise akrilik ya da yağlıboya tekniğini kullanarak müziğin hikayesini kurgulamıştır. Bazısı resmini, eseri ve şarkı sözlerini ilişkilendirmiş ya da sadece sesleri bedeniyle sezerek mekanda anlamlandırmıştır (Resim 4- Resim 5).

Resim 4.

Sesleri Görsellere Dönüştürme

Şekil 5.

Sesleri Görselleştirme Sürecinin Sanatsal Yaratma Eylemine Dönüşmesi

Resim 5.

Sesleri Görsellere Dönüştürme

Katılımcılar hiç bilmedikleri bir kültürden hiç tanımadıkları bir bestecinin eserini özgürce resmetmeye çalışmanın onlara çok farklı duygular yaşattığını, gözle göremedikleri sesleri sorgulamaya başlayarak farklı duyularını da çalıştırdıklarını dile getirmişlerdir. Araştırmacı katılımcıları etkilememek sürece izleyici olarak katılmış, kendi performansını bu sürecin sonunda gerçekleştirmiştir.

5. Rizomatik İlişkilerle Ortak Anlamlar Yaratma: Kavramlar, Metaforlar ve Düşüncelerdeki Kimliklerarası Kesişmeler

İnsanın düşünme sistemi gözle görülür olanı daha kolay kavramaya ve anlamlandırmaya daha yatkındır. Çoğu kişi soyut olanı anlamakta, anlamlandırmakta ya da ifade etmekte zorlanabilir. İşte tam bu noktada metaforlar ve mecazlar bizim yardımımıza yetişir. Metaforlar, bizi dinleyenleri bir düşünceyi benzetme ya da mecaz kullanarak düşüncelerimizin içine çekerek soyut kavramların anlaşılmasını sağlayan bir çeşit anlatım biçimidir. Metaforlar bizi öyle bir zenginleştirir ki sezgilerimize, aklımıza, duygularımıza, kavrayışımıza ve yaratma gücümüze adeta güç katar. Bizleri düşünme eyleminde öyle bir derinleştirir ki biz bile nasıl katmanlaşan kelimelerin ve cümlelerin içerisinde kaybolduğumuzu anlamayabiliriz. Metaforik anlatım biçiminde adeta dil canlanır ve bambaşka şeyler söylemeye başlar. Böylece algılarımız bilindik dünya gerçekliğini farklı anlamlandırabilir. Güler müzik yoluyla sanatçı, araştırmacı ve öğretmen kimlikleriyle katılımcıları metaforik sorgulamalara davet ederek, katılımcıların üretirken sorgulaması ve kendi araştırma sorularını sanat yoluyla ortaya koymasını sağlamıştır. Böylece diğerlerinin araştırmacıya ve araştırmacının da diğerlerine öğrettiği bir a/r/tografik bir soruşturma ortaya çıkmıştır (Şekil 6). Bu aşamada hep birlikte ortak, canlı ve geçişgen bir kavram akışı ortaya çıkartmak ve rizomatik ilişkilerle kavramları birbirinin içine geçirerek yeniden ve sürekli olarak düşünsel boyutta sorgulamak ve anlamlandırmak amaçlanmıştır. Bunun için beş metrelik boş bir kâğıt ve renkli kalemler hazırlanmış ve "Symbolic Gestures" adlı eser arka planda çalmaya devam etmiştir (Resim 6- Resim 7).

Şekil 6.

Rizomatik İlişkiler Yaratma Süreci

Resim 6.

Rizomatik İlişkilerle Ortak Bilgileri Yaratma

Resim 7.

Rizomatik İlişkilerle Ortak Bilgileri Yeniden Yaratma

Katılımcılardan öncelikle müzikte sorguladıkları kavramları ve metaforları istedikleri şekilde kâğıda yansıtmaları ve yazınsal olarak sorgulamaları istenmiştir. Bu süreç kavramları görselleştirmekten öte a/r/tografik araştırmanın temelinde yer alan yazının farklı ifade şekilleri ile deneyimlenmesi içindir. Süreç kesintisiz olarak 3 saat devam etmiş ve yazma eylemini tamamlayan katılımcılar devamında diğer kimliklerin sorguladığı kavram ve metaforlarla kâğıt üzerinde buluşmuş ve yeni anlamlarla bunları ilişkilendirerek süreci yaşamaya devam etmişlerdir (Resim 7).

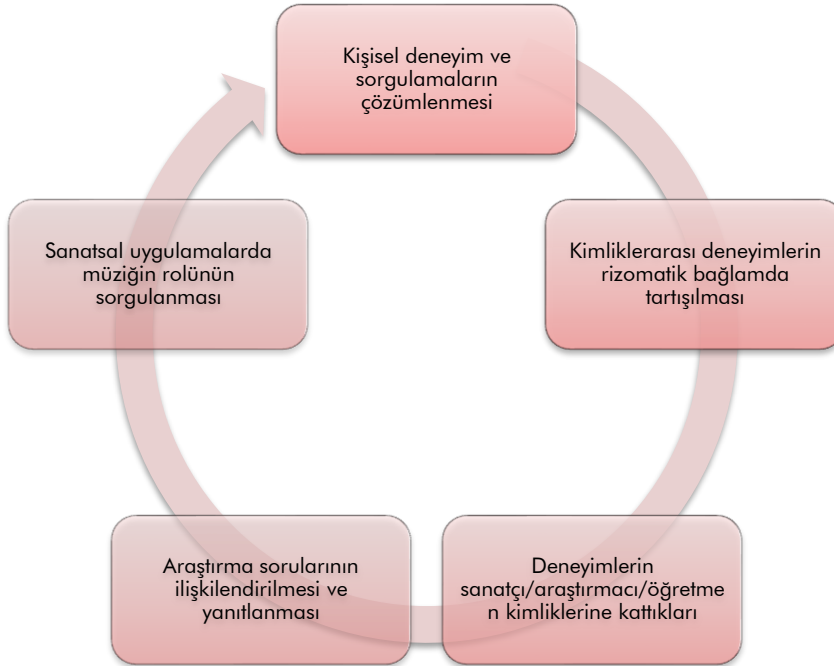
6. Sanat Ürünlerini Analiz Etme ve Tartışma

Bu aşamada o ana kadar gerçekleştirilen tüm yazılı öznel sorgulamaların, deneyimlerin, sanatsal ürünlerin ve sorgulanan araştırma sorularının üzerinde hep birlikte bir çözümlenme, sorgulama ve tekrar tekrar tartışarak birbirini anlama üzerine uzun bir sohbet gerçekleştirilmiştir (Şekil 7). "Sanat temelli araştırma duyusal, çağırıcı, kışkırtıcı, bilgilendirici, eğitsel ve dönüşebilir olabilecek potansiyele sahiptir" (Leavy, 2017b, s. 213). Şüphesiz müziğin dönüştürücü rolü ile bu süreç Güler ve katılımcıların

kendilerini anlatırken diğerlerinin de düşüncelerini dinleyerek bilgiyi ve deneyimi yeniden anlamlandırmalarına neden olmuştur. Katılımcılarla birlikte gerçekleştirilen bu aşamada düşünceler, deneyimler, sorgulanan kavram ve metaforlar paylaşıldıkça kişiler arasında ne kadar çok kesişen anlamların da ortaya çıktığı görülmüştür. Çoğu katılımcı birbirleriyle aynı ya da benzer konularda anlamlandırdıkları ritimler ve sesler hakkında tartışmıştır. Kimi zaman düşünceler müziği ilk dinledikleri zaman aldıkları yazılı notlardaki öznel sorgulamalarına geri gitmiş kimi zaman da o anda yeni anlamlandırmalarla ileriye doğru sıçramıştır. Katılımcıların öznel sorgulamalarında ortaya koydukları kavram, metafor ve mecazlara dayalı rizomatik ilişkiler bütünü yerinde durmayan, doğrusal olmayan ve sürekli devinim halinde sıçrayan bir tür iletişim ağı oluşturmuştur (Şekil 8). Güler de gerçekleştirdiği araştırma deneyimlerini katılımcılarla paylaşmış ve bu çalışmanın kendisine neler kattığından bahsederek süreci araştırma ve öğretim bağlamında katılımcılar için derinleştirmiştir.

Şekil 7.

Sanat Ürünlerini Sorgulama

Güler kendi araştırma sorularını katılımcılara da yöneltmiştir. Katılımcılar gelecekte gerçekleştirecekleri çalışmalarda yeni konu başlıklarını nasıl kuramsallaştırarak oluşturabileceklerini çok daha iyi anladıklarını ifade etmişlerdir (Resim 8). Katılımcılar bir müzik eserinden nerelere geldikleri hakkında şaşkınlıklarını belirtmişler ve bir müziği daha önce hiç bu şekilde özümsemediklerini belirterek müziğin kendilerine birçok yeni keşif yolları açtığını vurgulamışlardır.

noktalarda rastlaştığının görülmesi için o kavram ve metaforlara şekil üzerinde siyah bayrak konmuştur. Karşılıklı gerçekleştirilen sorgulamalarla doğrusal ilerlemeyen ama birbirlerinin içinden geçen düşünceler bu aşamada da adeta görünmez bir ağ oluşturarak katılımcıları ve araştırmacıyı birbirine bağlamıştır. Bu şeffaf ağ içerisindeki yaratıcı çekim gücü, herkesin düşüncelerini uygulamalarındaki eylemleriyle ilişkilendirmesini sağlayarak yeniden bağlantısal bir değerlendirme fırsatı sunmuştur.

7. Müzikle Zen Felsefesi Arasındaki İlişkinin Sorgulanması ve Deneyimlenmesi

Güler Symbolic Gestures adlı eseri resmetme soruşturmasında müzikteki enstrümanlar sayesinde Zen Felsefesi ile keşmiş ve kendi kavramlarını bu felsefeyle ilişkilendirmiştir (Şekil 9). Katılımcıların da bu müzikte mistik bir hava sezmesinden ötürü araştırmacı kendi çalışmasını bu felsefe ile neden ve nasıl ilişkilendirdiğini detaylıca kavramlar üzerinden çözümlyerek anlatmıştır. Güler 2 yıl süren a/r/tografik soruşturma sürecini, keşfettiği teknik ve yöntemleri, kuramsallaştırdığı metaforlarını ve sadece bu eser için yaptığı 63 suluboya resmi henüz basılmamış "Müzikle Sonsuzlukta Derinlikler Serüveni" adlı kitabında anlatmıştır (Güler, 2017b). Bu kitabın bir kısmını oluşturan "Serüven" ve "Sonsuzluk" bölümlerinde, resimlerin yaratım ve analizi sonunda ortaya çıkan Zen felsefesi ile ilişkilendirilen kavramlar aşağıda verilmiştir.

Şekil 9.

Araştırmacının A/r/tografik Soruşturmasında Zen Felsefesi İle İlişkilendirdiği Kavramları (Güler, 2017b)

"Bizler aynı zamanda bilgiyi kişisel ve duysal deneyimlerimizden geliştiririz" (Leavy, 2017b, s. 37). Güler bu aşamada kendi performansını sergileyerek keşfettiği ve kuramsallaştırdığı yöntem ve tekniklerini katılımcılarla paylaşmıştır (Resim 9). Katılımcılar, bu performansını izledikten sonra kendi öznel sorgulama ve yaratma

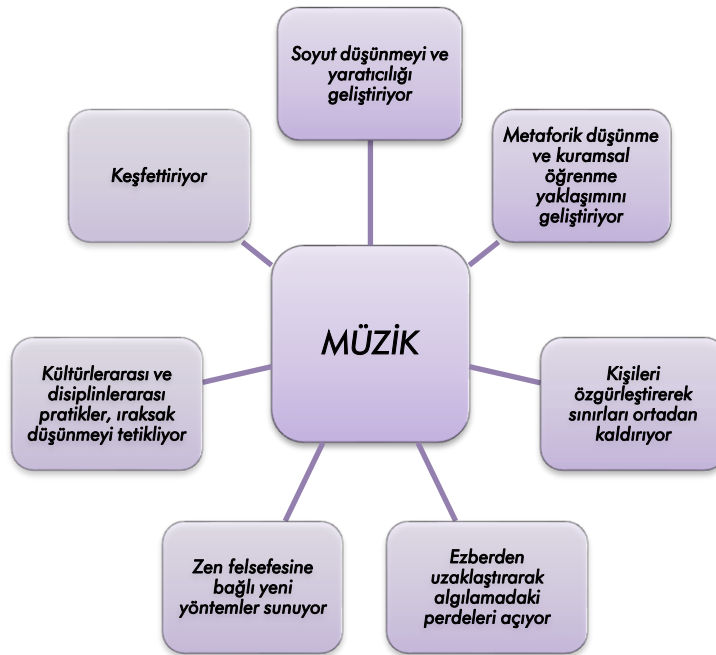
Şekil 10'da Güler a/r/tografik çalışmasında *Serüven ve Sonsuzluk* bölümlerinin altında ulaştığı birçok kavram ve metaforu vermektedir. Güler'in çalışmasındaki kavramlarla rastlantısal olarak kesişme sağlayan katılımcıların her biri şekil üzerinde farklı renkteki bir çizgi ile ifade edilmiştir. Araştırmacı ile katılımcıların rizomatik kesişmelerinin ortaya konduğu bu şekilde birçok kavramın üstüste binmesi, benzeşmesi, bir diğerini doğurması, katmanlaşması görülmektedir. Karşılıklı bu etkileşim hem bilgide derinleşme hem de sezgisel görme ve dinleme konusunda daha önce soruşturulan sorulara yanıt niteliğinde olmuştur. Zen felsefesi ve Güler'in sorgulamaları katılımcılarda fazlasıyla heyecan uyandırmış ve çoğu katılımcı Zen felsefesine özel ilgi duyarak araştırma sürecine bireysel olarak devam etme kararı almıştır.

8. Sanat Eğitime ve Öğretimine Dair Yaratıcı Çıktılar

Bu a/r/tografik soruşturma sonucunda; müziğin görsel sanatlar eğitimindeki rolünün ne kadar önemli olduğuna dair ortaya çıkan sonuçlar kısaca verilmiştir (Şekil 11). Aşağıdaki bu tespitler araştırmacının otobiyografik a/r/tografi araştırmasında olduğu kadar katılımcılar tarafından da ifade edilmiştir. Katılımcılarla gerçekleştiren uygulamalarda da eser aynı etkiyi göstermiş ve müziğin dönüştürücü etkisinin kültürlerarası ve disiplinlerarası bağlamda değerlendirilmesinin gerekliliğini ortaya koymuştur.

Şekil 11.

A/r/tografik Soruşturma Sonrası Müziğin Görsel Sanatlar Eğitimindeki Dönüştürücü Rolüne İlişkin Tespitler

Keşfettiriyor

Ross'un müziği sadece Güler'i değil aynı zamanda katılımcıları da duysal anlamda özgürleştirerek sanat pratiklerinde heyecan, beden-zihin bütünlüğü, esneklik ve odaklanma becerisi kazandırmıştır. Keşfettirici özelliğiyle bu elektroakustik eserin dinleyenlerde birçok farklı kavram ve metafor oluşturulmasına yardımcı olduğu görülmüştür. Japon sanatında ve zen felsefesinde önemli bir yer tutan mürekkep ve suluboya hem teknik açıdan hem de ruhsal açıdan katılımcıların kendi felsefesini ortaya çıkarmasında önemli bir yer tutmuştur.

Soyut düşünmeyi ve yaratıcılığı geliştiriyor

Eserin alışılmışın dışında ilerleyen ritimleri dinleyicinin algısındaki rutini bozarak soyut kavramları yazma eylemini kışkırtmıştır. Enstrümanların kullanımıyla sadece soyut kavramları ortaya çıkarıveren bu eserle, araştırmacının ve katılımcıların, sadece düşüncelerinde değil uygulamalarında da alışılmışın dışında derin bir kavrayışa ulaştığı söylenebilir. Böylece görsel sanatlar eğitiminde soyut kavramların öğrenciye verilmesi ve plastik açıdan kuramsallaşan bir katmanlaşma sağlanması önemlidir.

Kültürlerarası ve disiplinlerarası müzik dinleme deneyimleri ıraksak düşünmeyi tetikliyor

Müziğin insanlar için bütünleştirici olmasının yanında farklı kültürlerdeki insanların adeta ruhlarının seslerle birbirine bağlandığını, birbirlerini müzik yoluyla tanıdıklarını ifade etmek isterim. Besteci ve dinleyici arasında kurulan bu bağ; farklı ezgilerle ve enstrümanlarla o kültürde yaşamayanlar için eseri çok daha farklı sorgulama ve anlamlandırma olanaklarını da uygulayıcılara veriyor. Tanımadığı bir müzik eserinin içerisinde cevaplar aramaya başlayan insan daha önce hiç sormayı akıl edemediği şeyleri sorarak başka bir disiplin içerisinde kendi alanına ait cevapları bulmaya çalışıyor.

Ezberden uzaklaştırarak algılamadaki perdeleri açıyor

Ezberden uzaklaştıran ve insanda olmadık şeyleri düşünme ve yapma dürtüsü oluşturan bu eserin sıradışı düşünmeyi geliştirdiğini söylemeliyim. Bilinenin aksine sanat eğitiminde sadece uygulamaya yönelik pratiklerin yapılması gerektiği düşüncesinin yanında kuramsal anlamda üretirken problem çözme ve subjektif deneyimlerin teorileşmesi ancak derin bir algı ile mümkün olabilmektedir. Ezberlenmiş bilgiler, birbirini tekrar eden sanatsal ürünler, üretmede kısır döngü eylemler sanat eğitiminde algıları açmak yerine kapatmaktadır.

Atölye uygulamalarında Zen felsefesine bağlı yeni yöntemler sunuyor

Katılımcılarla gerçekleştirilen pratiklerde odaklanmaya yardımcı olarak *az konuşma, çok gözlem, eğiticiye güven ve teslimiyet, rahat giyim, iyi dinleme, cep telefonlarından uzaklaşma, bol ve çeşitli malzemelerle uygulamaya başlama, kendi başına kalma ve hem iç hem dış sessizlik, nefes egzersizi* pratikleri gerçekleştirilen uygulamalarda öğrencilere sezgisel deneyimler bağlamında ciddi katkılar sağlamıştır.

Kişileri özgürleştirerek kendi sınırlarını ortadan kaldırıyor

Görsel sanatlar içerisinde müziği farklı öğretim modelleri ortaya çıkaran bir araç olarak kullandığımızda hem zamansal hem de mekânsal anlamda seslerin görsel öğeleri ve ilkeleri bizlere inanılmaz açılardan sorgulatmasına şaşmamalıyız. Özgürlük, korkusuzluk, herşeyi deneme ve öğrenme isteği herşeydir. Sanatsal uygulamalardaki deneyimlerimiz, farklı alanların kendi özelliklerinden öğrendiklerimiz ve kendi sorgulamalarımızdan ortaya çıkardığımız yeni uygulama modellerimiz elbette kendimizin bile farkında olmadığımız sınırlarımızı ortadan kaldırarak her bir kişinin deneyim sürecini birer araştırma laboratuvarı haline getirmektedir.

Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımını kışkırtıyor

Müzik metaforik düşünmede çok önemli bir etkiye sahiptir. Sanat öğrencilerinin ve sanat eğitimcilerinin mecazları ve metaforları sanat eğitiminde kullanmalarında seslerin görünmez ama hissedilebilir özelliğinin ortaya getirdiği zengin yazınsal canlılık ve soyutlama becerisine katkısı gözardı edilmemelidir. Bağlamsal ilişkiler kurmak, soruştururken başka kavramlara saparak farklı yollara girmek müziğin dönüştürücü özelliklerinden biridir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma görsel sanatlar eğitiminde müziğin dönüştürülebilir rolünün kültürlerarası ve disiplinlerarası yaratıcı deneyimlerle keşfedilmesine yönelik soruşturulduğu a/r/tografik bir çalışmayı ortaya koyarken, sanat eğitimi adına bilme, yapma ve üretme alanlarımızı da yeniden sorgulamaya olanak sağlamıştır. Araştırmacı ve katılımcılar birlikte sanat yaparak, sanat yoluyla kavram ve metaforları müzik içinde, müzik yoluyla, müzik ile anlamaya çalışarak görsel sanatlar alanında sezgisel dinleme ve görmeye yönelik yeni yollar yaratma eyleminde bulunmuşlardır. Bir a/r/tografi araştırmacısı olarak Güler kendi araştırma sorularını diğerleriyle soruşturarak yaşayan bir araştırma yaklaşımını okuyucuya sunmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin atölye pratiklerinde ve teorik derslerinde farklı yollardan bilme, yaratma, metaforik düşünme, sezgisel dinleme ve derinlemesine görme deneyimleri; müziğin görsel sanatlar eğitiminde kültürlerarası ve

disiplinlerarası bağlamda kışkırtıcı, dönüştürücü ve dönüştürülebilir rolünün çok önemli olduğunu göstermiştir.

"Sanat temelli araştırma, araştırmacıları soruşturmayı sürecin merkezine oturttukları, estetik kavrayışı, çağrışım ve kışkırtmayı değerlendirdikleri, üretken bir yaklaşımdır. Ve ayrıca bu yaklaşım genellikle amacınız keşfetmek, betimlemek, uyarmak, kışkırtmak ya da sarsmak olduğunda uygundur" (Leavy, 2017b, s. 52). Kuramsal fikirler, yöntemler ve materyaller araştırma desenini ve sanatsal süreci ortaya çıkartan araçlar gibidir. Disiplinle ilgili düzenden, sanatçının deneyiminden, deneme uygulamalarından ve yeniden tasavvur etmekten etkilenen bu "bilgi bağı" (Bennett et al., 2010), kültürel üretimi ya da kişinin gelişimindeki (diğerleri ile) yansıma süreci ile sanatsal ve bağlamsal temellerden yararlanarak sezgisel çalışma yoluyla yeni anlayışlarla ilişki kurmayı etkileyecektir (Akt. Savin-Baden & Wimpenny, 2014, s. 35). Yöntem olarak a/r/tografinin bize kattığı en önemli şey kendi metafor ve mecazlarımızı yaratırken bunu diğer kimliklerin (sanatçı/araştırmacı/öğretmen) içerisinde de yeniden katmanlaştırabilme olanağı sunmasıdır. "Sanatın kavrayışımızdaki gelişim açısından öğrenmeyi nasıl etkileyebileceği ve derin izlenimler ortaya çıkarabileceği çok önemlidir" (Leavy, 2017a, s. 6). Özellikle okul öncesi ve ilkökölde, görsel sanatların ve müziğin ilişkilerinin etkileşimini keşfetmek için bir eğitim felsefesi olarak Reggio Emilia Yaklaşımı hem çocuğun bir yetişkin olmasına yardımcı olacak birçok başka aykırı becerileri öğrenmeyi zenginleştirirken hem de bir öğrenme diyalogu açarak müthiş bir araç olmaktadır (Coppi, 2017, s. 1078).

Bu araştırma sonunda;

- görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin farklı duyuları keşfederek sanatın her alanında kullanabileceği,
- a/r/tografik araştırma ile kişisel ve duyuşal deneyimlerimizden de yeni bilgiler inşa edilebileceği,
- sanatsal uygulamalardaki kişisel ve duyuşal deneyimlerimizden görsel sanatlar eğitimi adına yeni çıktılar oluşturulabileceği,
- görsel sanatlar eğitiminde atölye pratiklerinde ve teorik derslerde müziğin dönüştürücü rolünün farklı yollardan *bilme, yaratma, metaforik düşünme, sezgisel dinleme ve derinlemesine görme deneyimlerinde* kullanılabilceği,
- görsel sanatlar eğitiminde kültürlerarası ve disiplinlerarası bağlamda müziğin *keşfettirici, kışkırtıcı, dönüştürücü ve dönüştürülebilir* rolünün pedagojik ve estetik stratejiler bağlamında sanatsal öğrenme ve öğretme yaklaşımlarında önemli bir gücü olabileceği,
- sanatçı/araştırmacı/öğretmen kimliklerinin rizomatik ilişkilerle yeniden bilme ve yaratma pratikleriyle öğrenme deneyimine dönüşebileceği görülmüştür.

Teřekkür

Zamanlarını, en samimi duygularını ve düşüncelerini paylaşarak bu araştırmaya katılarak çalışan tüm katılımcılara; Symbolic Gestures adlı eseri besteleyerek önce bana ve daha sonra öğrencilerimle gerçekleştirdiğim bu çalışmaya ilham kaynağı olduğu için MARA Teknoloji Üniversitesi'nde çalışan ve aynı zamanda Cambridge College'da Churchill Fakóltesi'nde Kùltürlerarası Müzikoloji Merkezi'nin başkanı olan Prof. Dr. Valerie Ross'a teşekkür ederim.

Kaynaklar

- Barone, T., & Eisner, W. E. (2012). *Art based research*. United States of America: Sage Publication.
- Erişti Bedir, S. D. (2016a). Görsel Araştırma Yöntemleri. S. D. Bedir Erişti (Eds.), *Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek* içinde (s.1-7). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Erişti Bedir, S. D. (2016b). Bir Anlatı Biçimi Olarak Görsel Araştırma Yöntemleri. Suzan Duygu Bedir Erişti (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek* içinde (ss. 156-166). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cole, A., & Knowles, J. G. (2008). Arts-informed research. In Knowles, G. J., & Cole, L. A. (Eds), *Handbook of the arts in qualitative research* (ss. 55-70). United States of America: Sage Publication.
- Coppi, A. (2017). Seeing Music, Music To See-Interdisciplinary Relations between Musical and Visual Art Education in Italian Pre-School and Primary School †. Presented at the International and Interdisciplinary Conference IMMAGINI? Image and Imagination between Representation, Communication, Education and Psychology, Brixen, Italy, 27–28 November 2017.
- Ersoy, A., & Avcı, E. (2016). Görseli Toplama ve Belgeleme: Eylem Araştırması. S. D. Bedir Erişti (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek* içinde (s. 191-221). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Finley, S. (2008). Arts-based research. In Knowles, G. J. & Cole, L. A. (Eds), *Handbook of the arts in qualitative research* (pp. 71-81). United States of America: Sage Publication.
- Güler, A. (2014, October). A Gershwin adaptation by bat seeing. Paper presented at the meeting of *The 1. International Conference for Building Interdisciplinary Bridges Across Cultures*. Conference conducted at the University of Cambridge Faculty of Education, Homerton College and Centre for Intercultural Musicology at Churchill College University of Cambridge, Cambridge, UK.
- Güler, A. (2015a). Sanatta farklı bir görme biçimi olarak sezgi. *Fine Arts*, 10(1), 1-10. <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsafine/issue/19912/213166> adresinden edinilmiştir.
- Güler, A. (2015b). Adapting Gershwin into painting: A case study. *Empirical studies of the Arts*, 33(1), 114-120. <https://doi.org/10.1177%2F0276237415569988>
- Güler, A. (2015c). A new practice-based research method in art education: A/r/tography: The criticism of the paintings made for Gershwin's Rhapsody in Blue [Sanat eğitiminde uygulamaya dayalı yeni bir araştırma metodu: A/r/tografi, Gershwin'in Rhapsody in Blue adlı eserine yapılan resimlerin eleştirisi]. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(2), 48-73. http://www.tojqi.net/articles/TOJQI_6_2/TOJQI_6_2_Article_3.pdf adresinden edinilmiştir.
- Güler, A. (2017a). Exploring a/r/tography in an interdisciplinary way: Touching music in visual art practices. In P. Burnard, V. Ross, H. J. Minors, K. Powell, T. Dragovic & E. Mackinlay (Eds.), *BIBAC2016 International Conference. Building Interdisciplinary and Intercultural Bridges Where Practice Meets Research and Theory* (pp. 158-165). Retrieved from http://bibacc.org/wp-content/uploads/2016/08/Building-Interdisciplinary-and-Intercultural-Bridges_compressed-updated-v_4.pdf
- Güler, A. (2017b). *A Journey with Music into the Depths of Infinity*. Unpublished book (Trans. Nil Kurtulan).
- Güler, A. (2021a) Bilimde ve Sanatta Diriliş Yöntemi: A/r/tografi. S. D. B. Erişti & Rita Irwin (Ed.), *Uygulama Tabanlı Araştırma Yöntemi: A/R/Tografi*. Turkey: Pegem Akademi.
- Güler, A. (2021b) A/r/tografi Kavramına İlişkin Değerlendirme: A/r/tografik Logo Tasarımı. S. D. B. Erişti & Rita Irwin (Ed.), *Uygulama Tabanlı Araştırma Yöntemi: A/R/Tografi*. Pegem Akademi Press.
- Guler, A., & Ross, V. (2019, October). Exploring musical intersections in visual arts: visualising electroacoustic sounds via a/r/tographic inquiry. Paper presented at the meeting of *International Conference on Musical Intersections in Practice*. Conference conducted at the meeting of Centre for Intercultural Musicology at Churchill College (CIMAACC), Cambridge.
- Herrigel, E. (1994). Yay ile Ok Atış Sanatında Zen. *Zen in der kunst des bogenschiessens*, Ruh ve Madde Yayınları.

- Irwin, R. L. (2004). A/r/tography: A metonymic métissage. In Rita L. Irwin & Alex de Cosson (Eds.), *Artography rendering self through art-based living inquiry* (pp. 27-38). Location: Pacific Educational Press.
- Irwin, R., Beer, R., Springgay, S., Grauer, K., Xiong, G., & Bickel, B. (2006). The rhizomatic relations of A/r/tography. *Studies in Art Education a Journal of Issues and Research*, 48(1), 70–88. Retrived from <http://www.jstor.org/stable/25475806>
- Irwin, R., & Springgay, S. (2008). A/r/tography as practice-based research [Uygulama temelli araştırma olarak a/r/tografi]. In Irwin, R., Springgay, S., Leggo, C. & Gouzouasis P. (Eds), *Being with A/r/tography* (pp. xix-xxxii). The Netherlands: Sense Publishers.
- Irwin, R., Barney, D., & Golparian, S. (2016). Görseli Yaratma: A/r/tografi, Görsel Araştırmalar İçin Bir Yöntem. Suzan Duygu Bedir Erişti (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek içinde* (ss. 191-221). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kurtulan, N., & Guler, A. (2019, October). Transformative roles of music, painting and text in inspiring poetry. Paper presented at the meeting of *International Conference on Musical Intersections in Practice*. Conference conducted at the meeting of Centre for Intercultural Musicology at Churchill College (CIMaCC), Cambridge.
- Kurtulan, N. & Guler, A. (2021, June). Transformation of a painting to poems via interdisciplinary research practices. Paper presented at the meeting of *International Conference on "Over the Horizon: Comparative Perspectives on Literature"*. Conference conducted at the London Centre for Interdisciplinary Research/Online, London, UK.
- Leavy, P. (2015). *Method meets art*. Second Edition. New York: The Guilford Press.
- Leavy, P. (2017a). *Handbook of Arts Based Research*. New York: The Guilford Press.
- Leavy, P. (2017b). *Research design: Quantitative, qualitative, mixed methods, arts-based, and community-based participatory research approaches*. New York: The Guilford Press.
- Leggo, C., Sinner, A., E., Irwin, R. L., Pantaleo, K., Gouzouasis P., & Grauerf, K. (2011). Lingerin in liminal spaces: A/r/tography as living inquiry in a language arts class. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 24(2), 239–256.
- Rolling, J. H. (2013). *Arts-based research* [Sanat temelli araştırma]. New York: Peter Lang Publishing.
- Ross, V. (Besteci). (2016). Symbolic Gestures (10.15 dk.) isimli eserin 05.49'lık promiyer görüntü kaydı [Youtube]. <https://www.youtube.com/watch?v=2SkDJ6urMP8> adresinden edinilmiştir.
- Ross, V., & Güler, A. (2018). Music in painting: Painting in music. *Idealogy*, 3(3), 71-79. Retrived from <http://idealogyjournal.com/ojs/index.php/idealogy/issue/view/7>
- Savin-Baden, M., & Wimpenny, K. (2014). *A practical guide to arts-related research*. Netherlands: Sense Publishers.
- Smartt Gullion, J., & Schäfer, L. (2017). An Overview of Arts-Based Research in Sociology, Anthropology, and Psychology. In Leavy, P. (Eds), *Handbook of Arts Based Research* (pp. 511-525). New York: The Guilford Press.
- Springgay, S., Irwin, R. L., & Kind, S. (2005). A/r/tography as living inquiry through art and text. *Qualitative Inquiry*, 11(6), ss. 897-912. doi: 10.1177/1077800405280696
- Sullivan, G. (2010). *Art practice as research: Inquiry in visual arts*. United States of America: Sage Publications.
- Suominen, A., Kallio-Tavin, M., & Hernandez-Hernandez, F. (2017). Arts-Based Research Traditions and Orientations in Europe: Perspectives from Finland and Spain. In Leavy, P. (Eds), *Handbook of Arts Based Research* (pp. 101-120). New York: The Guilford Press.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Wiebe, S., Sameshima, P., Irwin, R., Leggo, C., Gouzouasis, P., & Kit, G. (2007). Re-imagining arts integration: Rhizomatic of the everyday. *The Journal of Educational Thought*, 41(3), 263-280.

Yazarlar

İletişim

Ayşe GULER,

Doç. Dr. Ayşe Güler Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde görev yapmaktadır. Araştırmaları sesleri görselleştirme, sezgisel sanat pratikleri, a/r/tografi, c/a/r/tografi, disiplinlerarası ve kültürlerarası pratikler ile sanat temelli araştırmalarda kuram, yöntem ve uygulama arasındaki ilişkiler üzerinedir.

Kırıkkale University Faculty of Fine Arts,
Department of Painting 71450
Yahşiyân/KIRIKKALE

E-mail: ayse77guler@yahoo.com